

DE BEELDVORMING VAN VLUCHTELINGEN IN DE STANDAARD EN HET LAATSTE NIEUWS

EEN KRITISCH DISCOURSANALYSE NAAR DE EVOLUTIE VAN DISCOURS
TUSSEN JANUARI 2016 EN 2018

Wetenschappelijke verhandeling

Aantal woorden: 18.008

Claudia Santeddu

Stamnummer: 01600369

Promotor: Prof. dr. Stijn Joye

Copromotor: Prof. dr. David Ongenaert

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de richting
Communicatiewetenschappen afstudeerrichting Journalistiek

Academiejaar: 2017-2018

Abstract

Dit onderzoek analyseert aan de hand van een kritisch discoursanalyse hoe het vluchtelingendiscours is geëvolueerd tussen januari 2016 en 2018 in de kranten De Standaard en Het Laatste Nieuws. Na de vluchtelingencrisis van 2016 was de publieke opinie omtrent vluchtelingen zeer negatief. Dit evolueerde naar een positiever standpunt in 2018. De literatuurstudie toont aan dat er in België de voorbije jaren een overwegend dehumaniserend discours overheerste in de media. 230 artikelen werden in totaal geanalyseerd op basis van het driedimensionaal model van Fairclough. Hieruit wordt geconcludeerd dat verschillende dehumanisatietechnieken die in voorgaande onderzoeken werden besproken aanwezig bleven. Door de analyse naar sociale actoren werd duidelijk dat silencing, decontextualisering en collectivisatie nog steeds veelgebruikte technieken zijn. De Standaard gaf in 2016 een negatief beeld door de talloze beschrijvingen van vluchtelingenkampen die een overlast waren voor de Belgische staat. Vluchtelingen stonden zeggend te dringen aan de grenzen en waren afhankelijk van onze steun en toeverlaat. Naar het einde van het verloop van de Soedancase werd in 2018 de Belgische staat als falend beschreven. Wij kunnen hen als welvarende opvangstaat niet eens veiligheid bieden. Hoewel dit discours vergeleken met het vorige meer empathie opwekt bij de lezers, domineert een wij vs zij discours. Het Laatste Nieuws behandelt in beide periodes criminaliserende artikelen. In 2018 overheersen transmigranten en de economische bedreiging die vluchtelingen vormen. Politieke actoren uit de coalitiepartijen primeren in elk discursief event en versterken zo heersende ideologieën, met tegenwind van de oppositie of plaatselijke politici. In beide kranten zijn er artikelen toegewijd aan de integratie van vluchtelingen, maar deze richten zich op het goed werkende integratiebeleid en beperken vluchtelingen tot passieve actoren. De representatie van discursieve events is natuurlijk ook van interne en externe factoren afhankelijk die hun invloed hebben op de redactiewerking, die dan op zijn beurt de nieuwsconstructie en representatie beïnvloedt.

Voorwoord

Het schrijven van deze masterproef stond me toe verschillende facetten van de journalistieke wereld beter te vatten. Het was een intensieve ervaring die goed aansluit bij de opleiding die de Universiteit Gent aanbiedt. Hierdoor begrijp ik nu beter de uitdagingen waar onderzoekers voor staan en hoe probleemoplossend denken een belangrijk element is in iedere onderzoeksfase. De masterproef zou dan ook niet tot stand gekomen zijn zonder de hulp van verschillende mensen, die ik via deze weg wens te bedanken. Mijn promotor Stijn Joye omdat hij mij consistent begeleidde en mij in de goede richting bleef sturen. Mijn medestudenten waar ik samen uren mee kon thesissen en die met hun morele steun ook hun steentje hebben bijgedragen. Mijn zus omdat ze altijd precies wist wat te zeggen om mij te motiveren. Tot slot natuurlijk ook mijn vriend omdat hij zijn best deed me te verdragen tijdens mijn meest stressvolle momenten en dit toch nog een understatement zal vinden.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
1. Literatuurstudie.....	10
1.1. Te onderscheiden begrippen.....	10
1.1.1. Migranten.....	10
1.1.2. Asielzoekers.....	11
1.1.3. Vluchtelingen.....	11
1.2. Agendasetting en publieke opinie.....	12
1.2.1. Publieke opinie.....	12
1.2.2. First- en second-level agendasetting.....	13
1.2.2.1. Dimensies van second-level agendasetting.....	14
1.3. De hedendaagse voorstellingen van vluchtelingen.....	14
1.3.1. Representatie.....	15
1.3.2. Identiteit en sociale categorisatie.....	15
1.3.4. Stereotypering.....	16
1.3.4. Othering en dehumanisatie.....	17
1.4. Dehumanisatietechnieken.....	18
1.4.1. Contextualisering en silencing.....	18
1.4.2. Metaforen.....	19
1.4.3. Economische bedreiging voor de staat.....	19
1.4.4. Criminele bedreiging voor de staat.....	20
1.4.5. Opportuniteit voor de staat.....	20
1.5. Conclusie.....	21
1.6. België.....	21
2. Methode.....	23
2.1. Kritisch discoursanalyse.....	23
2.2. Kritisch discoursanalyse volgens Fairclough.....	23
2.2.1. Tekstuele analyse.....	24
2.2.2. Discursieve praktijk.....	29
2.2.3. Sociale praktijk.....	29
2.3. Onderzoekseenheden.....	31
2.3.1. Keuze van format.....	31
2.3.2. Keuze van kranten.....	31

2.3.3. Keuze van artikels	32
3. Analyses.....	34
3.1. Tekstuele analyses.....	34
3.1.1. Overzicht sociale actoren	34
3.1.1.1 Quoting verbs	36
3.1.1.2. Verwijzingen naar vluchtelingen en verwante termen	38
3.1.2. Analyse onderzoeksperiode: januari 2016	41
3.1.2.1. Krantenkoppen	41
3.1.2.2. Algemene inhoud	42
3.1.2.3. Conclusie onderzoeksperiode: januari 2016	43
3.1.3. Analyses onderzoeksperiode: januari 2018	44
3.1.3.1. Krantenkoppen	44
3.1.3.2. Algemene inhoud	44
3.1.3.3. Conclusies onderzoeksperiode januari 2018.....	47
3.2. Discursieve praktijk	48
3.3. Sociale praktijk	50
4. Conclusie	52
5. Beperkingen.....	55
6. Aanbevelingen voor verder onderzoek.....	55
Tabellen	56
Bibliografie	64

Inleiding

Met 59,9 miljoen mensen die wereldwijd op de vlucht waren stelden de Verenigde Naties dat Europa in 2015 te maken had met de grootste toestroom van vluchtelingen in jaren. De oorzaak was de wereldwijde humanitaire crisis, die volgens het UNHCR de ergste was sinds de Tweede Wereldoorlog. Een jaar later, in 2016, waren er zelfs meer dan 65 miljoen mensen op de vlucht (UNHCR, 2016). Wat volgde waren dramatische gebeurtenissen die door de media extreem gecoverd werden. Tal van vluchtelingen probeerden de Middellandse Zee over te steken in gammele bootjes en lieten daarbij het leven. De overlevenden bereikten de overbevolkte kampen aan de Europese grenzen. Bijhorende onthutsende beelden zorgden voor algemene publieke verontwaardiging (Carrera, Blockmans, Gros & Guild, 2015).

Sindsdien is de vluchtelingenproblematiek aanwezig in het publieke debat dat de politiek, de media en de burgers voeren. Die problematiek zorgt binnen de nieuwsmedia voor een soms bevooroordeelde berichtgeving. De ene keer worden vluchtelingen als indringers weergegeven, de andere keer als heldhaftige slachtoffers van oorlogen en onderdrukking. Bij veel van de hedendaagse rapportering is er is weinig contextualisering aanwezig en worden vluchtelingen gedehumaniseerd aan de hand van tal van technieken (Kosho, 2016; Esses, Hamilton & Gaucher, 2017).

Volgens de second-level agendasetting theorie hebben de nieuwsmedia niet alleen invloed op waar de mensen over denken, maar ook op hoe ze erover denken (Kiousis, Mitrook, Wu, & Seltzer, 2006). Aangezien de nieuwsmedia dus een zekere rol spelen bij de attitudevorming van een individu, zijn bevooroordeelde representaties een problematisch gegeven (Kosho, 2016). De samenleving moet immers achter een vlotte integratie staan van vluchtelingen opdat het gehele proces vlot verloopt (Beiser, Puente-Duran & Houc, 2015). Net omdat hun integratie indirect afhankelijk blijkt te zijn van hoe de media over hen naar het publiek communiceren, pleiten onderzoekers voor een betere nuancering in de berichtgeving (Schemer, 2012). Er moet een mogelijkheid zijn tot contextualisering en conversatie met vluchtelingen om negatieve representaties de kop in te drukken (McGoldrick & Lynch, 2014).

De nieuwsmedia zenden een berichtgeving uit die gekleurd is door maatschappelijke kwesties, politieke ontwikkelingen en historische factoren (Burton, 2010). Maar ze zijn ook afhankelijk van ideologieën van dominante groepen in de samenleving. Deze factoren spelen in op de representatie van vluchtelingen. Door het aankaarten van dehumaniserende identiteitsconstructies en verbanden aan te tonen tussen mediarepresentatie en publieke opinie, kunnen de onderliggende

machtsstructuren in onze samenleving beter begrepen worden (Esses, Medianu, & Lawson, 2013). Het doel van dit onderzoek is om aan de hand van een kritisch discoursanalyse uiteindelijk inzicht te geven in hoe de nieuwsmedia vluchtelingen als een sociale groep in de berichtgeving weergeven. Het kan verschillende perspectieven bieden over hoe ze bepaalde identiteiten construeren, en hoe dit beïnvloed wordt door de maatschappij, de politiek en de hegemonie (Shahinaj, 2015). Als er negatieve representaties zichtbaar zijn, kunnen er oplossingsgerichte aanbevelingen geformuleerd worden.

De literatuurstudie verdiept zich in het domein van representatie, de verschillende technieken die worden toegepast binnen de berichtgeving en welke discourses deze ondersteunen. Dit alles wordt gebruikt als leidraad voor het onderzoek. Met kritisch discoursanalyse als methode worden de artikels van de meestgelezen Vlaamse kranten De Standaard en Het Laatste Nieuws onderzocht. De analyses vinden plaats op het niveau van tekstuele, discursieve en sociale praktijk. Volgende vragen worden hier beantwoord: welke actoren komen (het meest) aan bod en welke niet? Hoe worden hun identiteiten geconstrueerd? Hoe worden ze geciteerd? De representatie van sociale actoren in de berichtgeving maakt duidelijk hoe de heersende ideologieën in onze huidige samenleving worden ondersteund of verworpen.

Maatschappelijke relevantie

84% van de vluchtelingen die wereldwijd op de vlucht waren in 2015 werden in ontwikkelingslanden opgevangen. Van de resterende 16% kwamen er slechts 1,2 miljoen asielzoekers in een EU-land bescherming vragen (Vluchtelingenwerk, 2017). Desondanks treden nationale regeringen tegenwoordig strenger op wanneer ze vluchtelingen opvang moeten bieden. In 2015 kwam de Europese Commissie met beleidswijzigingen, zoals het tijdelijke relocatiesysteem of de Europese kustwacht, en gaf daarbij kritiek op de weinige humanitaire respons van de lidstaten op de plotse enorme toestroom van vluchtelingen (Carrera, Blockmans, Gros, & Guild, 2015). Deze stilzwijgende humanitaire respons op de vluchtelingen wijten sommigen aan het steeds meer gepolariseerd klimaat (Park, 2015; Hatton, 2017). In België vond zelf de meerderheid van de bevolking dat de komst van vluchtelingen in 2015 een negatieve invloed zou hebben op jobcreatie en criminaliteit (Jacobs, Wuyts, & Loosveldt, 2015). Dit soort opinies verspreidt intolerantie ten opzichte van staatloze mensen, precies waar nationalistische anti-immigratie partijen naar ijveren. Onder deze partijen vallen onder meer de Franse Front National, de Duitse AfD, de Nederlandse Partij van de Vrijheid en de Belgische N-VA. Ze hebben de laatste jaren dan ook aan populariteit gewonnen en zorgen op hun beurt voor een verdere polarisering van de maatschappij (Park, 2015; Hatton, 2017). Culik (2015) beschrijft dit als de opkomst van het defensief nationalisme, die de veranderingen en onzekerheden wil tegengaan en daarmee de traditionele stabiliteit wil behouden (Culik, 2015). Onderzoekers ondervonden dat in de westerse verslaggeving vluchtelingen een omstreden onderwerp zijn die een basis geven voor onzekerheid en bezorgdheid. Bepaalde media spelen verder in op de onzekerheid en kunnen in een zekere mate voor een sociale crisismentaliteit zorgen bij hun publiek (Kosho, 2016).

Ondertussen moeten vluchtelingen wel geïntegreerd worden in onze samenleving. Het is belangrijk dat de gevestigde gemeenschap op een positieve, vriendelijke manier met hen omgaat. Dit is een van de factoren die de grootste impact heeft op de mate waarin vluchtelingen zich geïntegreerd voelen (Ager & Strang, 2008). De attitudes van het publiek worden beïnvloed door groepsdynamica, maar ook door de algemeen geldende normen van de maatschappij en de persoonlijke karakteristieken van individuen zelf (Canetti, Snider, Pedersen, & Hall, 2016). Experimenteel onderzoek toonde aan dat de publieke opinie over immigratie afhankelijk is van hoe de issues in de verslaggeving geframed worden (Kosho, 2016). Individen integreren de inhoud die hun in de verslaggeving over vluchtelingen wordt gepresenteerd in hun referentiekaders. Samen met de hiervoor genoemde factoren vormen ze een opinie of werken ze die bij, wat dan invloed heeft op hun attitudes ten opzichte van vluchtelingen (Van Dijk, 1998). Het respons van de maatschappij op (nieuwe) vluchtelingen wordt dus gedeeltelijke gedetermineerd door hoe de media verhalen vertellen (Quinsaat, 2014; Wright, 2002).

Wetenschappelijke relevantie

Binnen de sociale wetenschappen, journalism studies alsook de refugee studies zijn er veel onderzoeken verricht naar de representatie van migranten, etnische minderheden, asielzoekers, e.a. Deze zijn nodig om inzicht te krijgen in de culturele, maatschappelijke, en zelfs politieke ontwikkelingen die gepaard gaan met de instroom van migranten. Toch is het aantal Westerse onderzoeken die zich toespitsen op de vluchtelingenrepresentatie beperkt. De meeste verdiepen zich eerder in de beeldvorming van migranten en etnische minderheden (Thorbjornsrud, 2015). Dit onderzoek spitst zich daarom dan ook toe op de beeldvorming van vluchtelingen in de Vlaamse nieuwsmedia. Er wordt niet gekeken naar de oorzaak of de gevolgen van de beeldvorming van vluchtelingen in de Vlaamse samenleving, maar eerder naar hoe de beeldvorming tot stand komt en welke discourses hieruit vloeien.

Met de resultaten van dit onderzoek kunnen eventuele aanbevelingen geformuleerd worden voor het huidige (media)beleid. Organisaties die zich inzetten voor de integratie van vluchtelingen kunnen hier ook op inspelen. Verder kan op wetenschappelijk niveau dit onderzoek ook zijn voordelen hebben. In de toekomst kunnen de resultaten als basis gebruikt worden voor een attitudepeiling bij het publiek van de geanalyseerde zenders. De beperkingen van dit onderzoek zullen de mogelijkheid geven tot een verbeterde toenadering van het onderwerp.

1. Literatuurstudie

In dit onderzoek zal de term 'het publiek' gebruikt worden om te verwijzen naar alle kijkers, lezers en luisteraars van de nieuwsmedia.

1.1. Te onderscheiden begrippen

Onder de 65 miljoen mensen die in 2015 uit hun land vluchtten, vallen asielzoekers, staatloze mensen, vluchtelingen en dan nog eens 37.5 miljoen mensen die binnen hun eigen land ontheemd zijn (UNHCR, 2017). Nieuwsmedia gebruiken deze benamingen soms door elkaar, hoewel het belangrijk is om een goed onderscheid te maken. Net daarom is het ook tijdens de analyses van dit onderzoek van belang om de verschillen goed in het achterhoofd te houden. Het feit dat er gekozen is voor een bepaalde benaming, kan een belangrijke factor zijn binnen een al dan niet heersend discours. De studie van Goodman et. al. (2017) toonde aan dat er sprake is van categoriesatieshift afhankelijk van de benaming van de crisis of het event. Wanneer de media het bijvoorbeeld over een 'migratiecrisis' hebben, concluderen ze dat deze mensen uitgesloten moeten worden. Terwijl de term 'vluchtelingen crisis' dan eerder impliceert dat de mensen geholpen moeten worden (Goodman et.al., 2017).

Wanneer 'illegale immigranten', 'bootmensen', 'vluchtelingen' en andere descriptieve termen inconsistent door de nieuwsmedia worden vermengd leidt dit met de tijd tot een zekere vervaging van hun betekenis. Dit proces resulteert in een overkoepelende, brede en vage categorie waaronder alle geassocieerde termen vallen. Als gevolg daarvan zal het publiek het verschil tussen de verschillende categorieën minder duidelijk vinden (O'Doherty & Lecouteur, 2007). Hierdoor kan het minder aandacht hebben voor de specifieke wetgeving waar iedere categorie recht op heeft. Vluchtelingen hebben bijvoorbeeld recht op legale bescherming, zoals de bescherming tegen gedwongen terugkeer. Als de grens vervaagt kan dit volgens de UNHCR "de publieke steun voor vluchtelingen en asielzoekers uithollen, zeker in tijden waar steeds meer vluchtelingen bescherming nodig hebben" (UNHCR, 2016).

1.1.1. Migranten

Op internationaal vlak is er geen uniforme definitie van wat 'migrant' precies inhoudt. Soms wordt het als overkoepelende term gebruikt voor economische migranten en vluchtelingen. In het publiek debat wordt het eerder courant gebruikt om te verwijzen naar die individuen die op vrijwillige basis

migreren. Hun leven wordt dus niet imminent bedreigd en een terugkeer naar hun thuisland is mogelijk. Met instemming van de overheid kunnen migranten voor een bepaalde periode in de opvangstaat verblijven, mits ze over de juiste vergunningen beschikken. Krijgen ze die toestemming niet maar bevinden ze zich wel in het land, dan is er sprake van een illegale migrant. Er wordt vaak gedebatteerd over hoe ethisch correct deze term is (European Commission, 2016) .

1.1.2. Asielzoekers

Daarnaast hebben we asielzoekers. Zij komen aan de grens van de Schengenzone en dienen een aanvraag in om het vluchtelingenstatuut te bekomen. Terwijl hun dossier wordt behandeld krijgen ze onderdak aangeboden in het land van aanvraag. Wordt die aanvraag geweigerd, dan gaat het om een afgewezen asielzoeker. De term ‘illegaal’ komt voor wanneer een afgewezen asielzoeker zijn uitwijzingsbevel negeert. Wordt die aanvraag echter goedgekeurd, dan krijgt de asielzoeker voortaan het statuut van erkende vluchteling (Hatton, 2017; European Commission, 2016).

1.1.3. Vluchtelingen

In tegenstelling tot migranten lopen vluchtelingen wel gevaar indien ze naar hun thuisland terugkeren. Veelal worden de mensenrechten in hun thuisland niet gerespecteerd, wat vooral in totalitaire staten het geval is. Hier komen ook burgeroorlogen, internationale conflicten, genocides en conflicten tussen dissidenten aan bod (Moore and Shellman, 2004; Hatton, 2017). Zelf beschikken vluchtelingen over weinig afdwingbare rechten in de opvangstaten. En hoewel ze een veelbesproken topic zijn, blijft hun individuele zichtbaarheid in de media laag (Goldrick & Lynch, 2014).

De Conventie van Geneva, bekend als het Vluchtelingenverdrag van 1951, geeft een consistente definitie van wanneer precies van een ‘vluchteling’ kan gesproken worden:

“[...] owing to wellfounded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it.” (UNHCR, 1951)

1.2. Agendasetting en publieke opinie

1.2.1. Publieke opinie

De cijfers van de European Barometer duiden op een evolutie van publieke opinie ten opzichte van migratie van mensen buiten Europa. Voor de vluchtelingencrisis van 2015 beschouwden de Belgen migratie amper als een probleem. De werkloosheid, de economische situatie en de pensioenen primeerden toen als grootste bekommernissen (Europese Commissie, 2014). Maar na de vluchtelingencrisis kwam daar een drastische verandering in. De helft van de Belgen vond dat er maatregelen genomen moesten worden om de illegale migratie te bestrijden - terwijl dit in 2014 nog maar 18,6% was (Hatton, 2017). Zowel 66% van de Belgen als de rest van de Europese burgers associeerden plots migratie van mensen van buiten de Europese Unie met negatieve gevoelens (Europese Commissie, 2015). Tegen het najaar van 2016 was migratie dan samen met terrorisme een van de grootste problemen waar België mee te kampen had. 61% van de bevolking associeerde het met negatieve gevoelens. Opmerkelijk is dat dit vergeleken met 2015 gedaald is: 68% van de bevolking vond eind 2016 dat België vluchtelingen moet helpen (Europese Commissie, 2016). In maart 2018 bleek uit peilingen van Eurobarometer dat migratie als dé voornaamste bezorgdheid voor België werd gepercipieerd bij de burgers. De bezorgdheid ligt op nationaal en Europees niveau, verwijzend naar het tekort aan correcte maatregelen binnen het migratiebeleid. 42% van de Belgen zijn voor migratie, 56% zijn tegen. Toch staan velen achter de integratie van migranten – en dus ook vluchtelingen – door jonge kinderen zo snel mogelijk op school toe te laten (68%) en door uitgebreide integratieprogramma's voor te schrijven aan nieuwkomers (93%). Twee derde van de bevolking vindt dat België meer dan genoeg doet om ze te integreren (Europese Commissie, 2018).

Hoe komt het dat er nu een dergelijke stagnerende negatieve evolutie te merken is in de publieke opinie? Harrison (2016) maakt duidelijk dat binnen de samenleving complexe netwerken aanwezig zijn die Europese staten, media, militaire macht en politieke partijen aan elkaar linken. Ze zijn verwickeld in vicieuze cirkels die de economie en de politiek binnen het dominerende discours versterken. Hiermee kunnen ze een strenger optreden tegen vluchtelingen goedpraten (Harrison, 2016). Een publieke opinie die vooral tegen migratie gekant is kan dus het gevolg zijn van negatieve berichtgeving van migratiegerelateerde gebeurtenissen en de opkomst van extreemrechtse partijen. Volgens King, Schneer & White (2017) hebben de media de capaciteit om de agenda te bepalen in het publieke debat. Het blijft voor onderzoekers binnen de representative democracy studies wel een uitdaging om te weten te komen in welke mate de nieuwsmedia precies invloed hebben op de publieke opinie (King, Schneer, & White, 2017).

Doordat de media zo'n verarmd beeld geven van vluchtelingen sluit de maatschappij volgens Sanyal (2017) vluchtelingen uit gelijke burgerschap. De studie van Esses et al. (2013) toonde aan dat wanneer vluchtelingen in de media worden gelinkt aan ziektes, 'bodus' vluchtelingen, of bedreigingen en terrorisme, dit er effectief voor zorgt dat publiek overgaat tot dehumanisatie. Dit kan ook door de nadruk te leggen op hun hygiënische gewoontes (Dalsklev & Kunst, 2015). Dunaway, Branton & Abrajano (2010) bewezen dat de media aan de hand van uitgebreide berichtgeving er effectief voor zorgen dat het publiek immigratie als het meest belangrijk probleem gaat beschouwen. Van Dijk (1991) concludeerde dat etnische minderheden worden geassocieerd met 'conflict', 'criminaliteit', 'onbetrouwbaarheid' alsook 'omgekeerd racisme' in de nieuwsmedia, terwijl de negatieve acties van de 'blanke' autoriteiten en organisaties genegeerd of geminimaliseerd worden (Van Dijk, 1991). Het effect van het psychologisch distantiëren in het nieuws over vluchtelingen is dat er een overdreven beeld van dreiging wordt gecreëerd bij het publiek. De bedoeling is dat een afstand tussen 'wij' en 'hen' ontstaat door er voor te zorgen dat beide partijen elkaar zeker niet ontmoeten (Lynch, McGoldrick & Russell, 2012).

Dit alles moet natuurlijk genuanceerd worden. Het publiek kan niet als een naïeveling bestempeld worden en dat toont ook de speciale editie van de Eurobarometer aan met zijn peilingen naar migratie en integratie uit oktober 2017. In die periode vond 46% van de Belgen dat de media migranten vaak te negatief portretteren. De meerderheid vond ook dat ze niet goed geïnformeerd worden over hoe het migratiebeleid in elkaar zit. Dit alleen al bewijst dat het publiek toch kritisch naar de berichtgeving kijkt en niet alles zomaar overneemt (Europese Commissie, 2018).

1.2.2. First- en second-level agendasetting

Volgens de agendasetting theorie, gebaseerd op het werk van Lippmann (1922), is het mogelijk om publiek bewustzijn en bezorgdheid te creëren om een bepaald object. Met een object wordt verwezen naar een kwestie, een organisatie of politieke actoren (Zahariadis, 2016). Dit komt tot stand door een cognitief proces, beter bekend als 'accessibility'. Dit proces impliceert dat hoe vaker en hoe prominenter nieuwsmedia een object behandelen, hoe prominenter het object in het collectief geheugen van het publiek aanwezig is. Met andere woorden vormen mensen hun attitude gebaseerd op de overwegingen die het meest in beeld komen, en dus het meest toegankelijk (accessible) zijn (Iyengar & Kinder, 1987; Scheufele & Tewksbury, 2006 ; McCombs, Shaw & Weaver, 2014). Denis Wu en Renita Coleman (2009) beschrijven het als een fenomeen waarbij de massamedia bepaalde kwesties zodanig voorstellen dat het publiek deze kwesties als belangrijker beschouwt dan andere (Wu & Coleman, 2009).

Maar welk object in beeld komt is even belangrijk als hoe het object wordt beschreven (Kensicki, 2000).. Second-level agendasetting gaat daarmee een stap verder. Deze theorie suggereert dat de nieuwsmedia ook invloed hebben op hoe de mensen denken over een bepaald object (Miller & Riechert, 2003). Dit wordt mogelijk doordat ze de nadruk leggen op bepaalde attributen en andere negeren. Onder een attribuut wordt een kenmerk, een kwaliteit of een karakteristiek verstaan (Kiousis, Mitrook, Wu, & Seltzer, 2006). Daarom wordt dit dan ook de attribute agenda genoemd (Kim & McCombs, 2007). Als de media vluchtelingen in een negatief daglicht stellen, geeft dit ruimte voor negatieve percepties bij het publiek (King, Schneer, & White, 2017). Zo toonde een experiment aan dat als de nieuwsmedia bepaalde kenmerken linken aan een actor, het publiek ook de mediatendens overneemt en diezelfde kenmerken linkt aan de actor. De media helpen het publiek dus niet enkel te beslissen of een onderwerp relevant is, maar ook hoe ze zich over een onderwerp moeten voelen (Rill & Davis, 2008).

1.2.2.1. Dimensies van second-level agendasetting

Er zijn twee dimensies binnen de second-level agendasetting: de substantieve en de affectieve dimensie. De substantieve dimensie omvat alle attributen, kwesties of individuen die de media selecteren om over te berichtgeven. Hieronder vallen bijvoorbeeld de vermelding van de ideologische standpunten van een actor, biografische informatie, kwalificaties, persoonlijkheid en integriteit van een actor (Rill & Davis, 2008). Deze helpen het publiek bij het onderscheiden van verschillende objecten. De affectieve dimensie speelt hier op in en geeft een toon aan de substantieve kenmerken. Door zich positief, negatief of neutraal uit te laten roepen die emotionele reacties van de kijkers op (Kiousis, Bantimaroudis 1999; Kim & McCombs).

1.3. De hedendaagse voorstellingen van vluchtelingen

De vluchtelingencrisis is een zeer politiek geladen thema dat voor gefragmenteerde relaties en polarisering zorgt. De dominerende discourses die de hegemonie moeten behouden, zitten ook vast in vicieuze cirkels. Media hergebruiken narratieven uit een (post)koloniaal discours en construeren zo de 'other' of de homo sacer¹ (Harrison, 2016). Er zijn veel onderzoeken die peilen naar hoe vluchtelingen worden weergegeven in het nieuws. Dezelfde soort voorstellingen komen vaak terug in verschillende landen. Hieronder worden de meest voorkomende elementen binnen bepaalde discourses geschetst, met hun implicaties en hoe ze inspelen op de werking van de staat.

¹ Agamben (1998) verwijst naar de other als de homo sacer: een individu dat verbannen en gedood mag worden.

1.3.1. Representatie

Wij geven betekenis aan de wereld rondom ons door berichten en afbeeldingen te interpreteren en in onze referentiekaders op te nemen (Lynch, 2017). Het publiek van de nieuwsmedia is gevormd tot zogezegde ‘vrije’ subjecten die kunnen kiezen hoe zich te relateren tot anderen, maar enkel binnen de referentiekaders die geleid worden door de politieke economie (Chouliaraki, 2008). Van Dijk (1991) opperde dat het publiek gelooft dat er een vrij debat is, terwijl de pers eigenlijk een etnische consensus gecreëerd heeft waarin de speelruimte aan meningen en attitudes bepaald is (Van Dijk, 1991). Aangezien we dagelijks worden blootgesteld aan diverse mediakanalen, spelen deze een centrale rol in de invulling van ieders referentiekader. Ze brengen mensen dichterbij elkaar, zoals Giddens verklaart aan de hand van de time and space distantiation theorie². Om onze empathie tegenover andere individuen en groepen, zoals vluchtelingen, te ontwikkelen staat symbolische nabijheid centraal (Giddens, 1984 geciteerd in: Gillespie, 1995). Maar media gaan ons tegelijk ook uit elkaar halen. Veel ‘anderen’ worden als moreel anders weergegeven, zoals dat het geval is bij vluchtelingen. Er zijn verschillende manieren waarop een ‘ander’ gecreëerd kan worden (Esses, Medianu, & Lawson, 2013). De tot standkoming en implicaties van identiteitsconstructies worden hieronder besproken.

1.3.2. Identiteit en sociale categorisatie

Identiteit zorgt ervoor dat individuen groepen vormen en het gevoel krijgen dat ze ergens bij horen. Dit kan tegelijk een basis zijn voor negatieve percepties en reacties ten opzichte van individuen die anders zijn dan de groepen waartoe ze behoren. Ze kunnen zich dan zowel bewust als onbewust afschermen van deze ‘anderen’ (Jackson, 2014; Federico, Hunt & Fisher, 2013).

De tendens tot het categoriseren van migranten in de media is opvallend groot. Afhankelijk van de specifieke contexten en soort migratie worden verschillende termen gebruikt om de subjecten te beschrijven, zoals ‘asielzoekers’, ‘vluchtelingen’, ‘economische migranten’ en ‘illegale migranten’. In het hedendaags publiek discours zijn er veel variaties in deze discursieve categorieën. Iedere categorie is met een andere (positieve of negatieve) connotatie geladen (Orgad, 2012; Goodman, Sirriyeh, & McHamon, 2017).

Aanvullende studies in Nederland toonde aan dat ‘illegalen’ de meest gebruikte term is wanneer naar vluchtelingen wordt verwezen in de berichtgeving. Het komt vaker voor als substantief dan als adjectief. Niet enkel legt het de nadruk op criminaliteit, maar het bestempelt de vluchtelingen als criminelen. Wanneer het dan wel als adjectief wordt gebruikt, wordt deze vaak gevolgd door

² Media maken het mogelijk om tijd en ruimte te overbruggen.

‘migrant’. Soms komen ook ‘illegale asielzoekers’ aan bod, wat inhoudelijk niet klopt (Van der Woude & Van der Leun, 2017). De criminaliserende term ‘illegalen’ wordt vaak als complementair gezien bij ‘vluchtelingen’, hoewel een mens an sich niet illegaal kan zijn. Bauder (2014) pleit daarom voor het gebruik van de genuanceerde term “geïlegaliseerde vluchtelingen”. Het Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) vond dat ‘illegale migranten’ het best vervangen werd door ‘mensen zonder papieren’ en ‘mensen zonder wettig verblijf’. Deze benamingen zijn een mondvol en zullen volgens Van der Woude et al (2017) hoogstwaarschijnlijk ook niet in het populaire discours geïntegreerd worden, hoewel de laatste term nu wel vaak voorkomt in Vlaanderen (Van der Woude & Van der Leun, 2017).

1.3.4. Stereotypering

Aangezien mensen categorisaties maken op basis van hun percepties, ervaringen en betekenisgevingsprocessen, kan dit leiden tot stereotypering (Jackson, 2014). Volgens Hall (1997) komen machtsrelaties tot uiting net doordat verschillen worden benadrukt. Dit ondersteunt hij door de introductie van twee analytische concepten: de binaire opposities en stereotypen. Een binaire oppositie houdt in dat de betekenis van een woord gedefinieerd wordt door de relatie met zijn tegengestelde. Deze soort representatie is zeer aanwezig in de hedendaagse (re)productie van machtsrelaties (Hall, 1997).

Van stereotypering spreekt men wanneer men een persoon of groep gaat reduceren naar overdreven simpele karakteristieken en niets meer. Stereotypen zorgen ervoor dat orde worden behouden, doordat ze een symbolische grens zetten tussen wat ‘normaal’ en ‘anders’ is (Hall, 1997). De terror management account stelt dat stereotypering en vooroordelen kunnen beschouwd worden als een specifiek defensiemechanisme binnen ons wereldbeeld om dood-gerelateerde gedachten te onderdrukken. Terroristisch nieuws kan de vooroordelen tegenover een outgroup versterken wanneer het de kijkers herinnert aan hun eigen mortaliteit (Das, Bushman, Bezemer, Kerkhof, & Vermeulen, 2009). Media spelen een centrale rol in de constructie van migranten als deviant en crimineel, en linken ze vaak onterecht aan terroristische daden. Zo beïnvloeden ze het publieke beeld en kunnen ze de toepassing van criminele rechtvaardigheid als respons op illegale migratie goedpraten (Gerard & Pickering, 2013).

Stereotypering heeft een distinctief karakter per groepering. Sociaal machtige groepen die aan de top van de hegemonie staan zitten niet in met stereotypering en verdraaiingen van de realiteit. Net door hun sociale macht kunnen ze dit gemakkelijk counteren. Maar binnen het hegemonisch discours wordt iedere subalterne speler - zoals vluchtelingen en migranten - gezien als een synecdoche. Als een negatief beeld binnen hun gemeenschap de kop opsteekt, dan is dit een individueel gebeuren.

Bij ondergerepresenteerde groepen onderhevig aan de hegemonie is dit net het omgekeerde: een negatief beeld zal hier overladen worden met allegorische betekenis. Als een Nigeriaanse moslim man dus aan de grond van een aanslag ligt, dan is hij een geradicaliseerd individu die allegorisch instaat voor de gehele moslimgemeenschap (Shohat & Stam, 2016). Zo blijven de vooroordelen tegenover onderhevige geloofsgroeperingen of etniciteit versterkt worden (Das et.al., 2009)

1.3.4. Othering en dehumanisatie

Uiteindelijk kan stereotypering in het extreme als othering aanzien worden. Iedereen aanwezig binnen wat gerapporteerd wordt behoort automatisch tot 'the others' ten opzichte van het extern lezerspubliek dat niet betrokken is bij het event (Dalsklev & Kunst, 2015). Dit is waarom rapporteren over crisissen, geweld en maatschappelijk gevoelige thema's een uitdaging is voor journalisten. Als er een onoverbrugbare kloof is tussen degenen aanwezig in het nieuwsverhaal en degenen die erover geïnformeerd worden, is het zo goed als onmogelijk om te ijveren naar een connectie tussen beide partijen. Er zal onvermijdbaar misrepresentatie aan te pas komen (Stewart, 2016).

Hier bouwt de studie van Said op voort. Hij toont aan hoe door de creatie van the other, het Orient, de Westerse cultuur tot stand komt. Het Oriëntalisme handelt als discours en creëert een denkwijze, afhankelijk van de binaire relatie tussen het Oosten (object) en het Westen (subject). De Europese identiteit als superieur tot andere culturen kan maar tot stand komen door het verschil te maken tussen het rationele Westen en het irrationele Oosten. Zonder 'Occident' is er namelijk geen 'Oriënt'. Het gaat hier om een hegemonisch discours dat herhaaldelijk wordt gereproduceerd door middel van culturele representatie. De 'wij-versus-zij' legitimeert de portrettering van de andere culturen als inferieur en primitief, terwijl het Westen als superieur, progressief en rationeel wordt voorgesteld. Deze soort van representatie vindt zijn oorsprong vaak terug in een kolonialistisch verleden of zijn ideologisch gedreven met als enig doel het vervolledigen van de stereotype other. (Saïd, 1987; Shahinaj, 2015). 'Wij' ijveren naar de waarheid en gerechtigheid, terwijl 'zij' gekenmerkt worden door leugens, antidemocratische gevoelens en onrecht (Nohrstedt & Ottosen, 2014). 'Wij' worden beschouwd als het brein, en 'zij' als het lichaam. 'Wij' ontwikkelen met theorieën, met emancipatorische bewegingen die voor maatschappelijke ontwikkelingen zorgen. 'Zij' zijn minder verfijnd en niet in staat om tot dezelfde inzichten te komen (Shahinaj, 2015; Shohat, 2016). Daaropvolgend kan dehumanisatie dan beschouwd worden als de ultieme vorm van 'otherness', want het wordt de vluchtelingen niet eens toegestaan om tot menselijke groepen te behoren. Er wordt moreel geoordeeld over individuen en beslist dat ze niet over de dezelfde rechten en privileges mogen beschikken als de 'gewone' burgers. Het treedt op wanneer de ene groep gelooft dat degene die gedehumaniseerd wordt tekort komt aan civilisatie, moreel bewustzijn, cognitieve

sofisticatie, zelfcontrole en verfijning (Esses et al., 2013; Haslam & Loughnan, 2014). Dit werkt Clark (2013, p.3) als volgt uit: “ ‘We’ might have a right to healthcare, benefits, votes, for instance; ‘they’ have no rights whatsoever and should not be taking advantage of a system that belongs to ‘us’. It gives those that class themselves as ‘we’ the moral high ground. ” Individuen dehumaniseren vooral om de status quo te rechtvaardigen, en zo hun eigen geprivilegieerde positie en voorzieningen te behouden (Esses, Hamilton, & Gaucher, 2017).

In dit verlengde zegt Chouliaraki (2017) dat de Europese journalistiek als ‘symbolic bordering’ beschouwd kan worden. Grenzen afbakenen brengt een symbolische macht met zich mee, samen met de macht om de één te aanvaarden als iemand van ons, en de ander uit te sluiten als iemand die niet bij ons hoort: the ‘other’. Hieronder vallen de volgende strategieën: collectivisatie, silencing, en decontextualisering. Afhankelijk van de discursieve keuzes die de media maken in hun verhaal zal het publiek vluchtelingen anders bekijken. Aan de ene kant kan het publiek beslissen dat de vluchtelingen, the others, het waard zijn om naar geluisterd te worden. Dit moedigt hen aan om de grenzen die ‘wij’ hebben gelegd te verleggen zodat ook ‘zij’, the others, uiteindelijk bij ons horen (Chouliaraki, 2017).

1.4. Dehumanisatietechnieken

De identiteitsconstructie van vluchtelingen als the other kan door middel van verschillende aspecten. Het kan onder andere liggen aan simpele woordkeuzes en formuleringen van zinnen, aan selectieve visuele voorstellingen of aan de keuze die de media maken wanneer ze de ene actor in beeld brengen en de ander niet (Orgad, 2012). Chouliaraki (2012) wijst er op dat er een negatief geladen dimensie bestaat waarbij vluchtelingen voorgesteld worden als hopeloze lijdende mensen die volledig afhankelijk zijn van externe steun. Harrison (2016) heeft het over een bio-politiek paradox, waar de vluchteling wordt afgebeeld als een beangstigende other en tegelijk als een slachtoffer (Harrison, 2016). Een voorbeeld hiervan zijn de verwijzingen naar de internationale politiek die een oplossing moet vinden voor de wanhopige toestand van vluchtelingen aan de Middellandse Zee kusten (Van Gorp, 2005). Vluchtelingen komen dan over als passieve mensen. De methode van collectivisatie zal hierbij een vluchteling weergeven als een statistisch percentage, als iemand die niet te onderscheiden valt uit de duizenden die Europa ‘overstelpen’. Zo wordt hun stem toch ontnomen en kunnen ze hun verhaal niet brengen (Chouliaraki & Zaborowski, 2017).

1.4.1. Contextualisering en silencing

Om tot the other te komen, worden bij de representaties van vluchtelingen vaak de historische, socio-economische en geo-politieke context aan de kant geschoven, en worden ze tot een object gereduceerd zonder stem. Silencing betekent dat ze de kans niet krijgen om aan het woord te

komen, en er niemand is die in hun naam spreekt (Chouliaraki, 2017). Contextualisering omvat de redenen waarom vluchtelingen zijn gevlucht, om hoe ze tot bij de opvangstaat zijn gekomen en/of wat de gevolgen van hun komst inhouden (Chouliaraki & Zaborowski, 2017). De afwezigheid van contextualisering versterkt de negatieve representatie, wat bijdraagt tot dehumanisatie (Haslam & Loughnan, 2014). Binnen humanitaire discourses wordt er wel op contextualisering ingespeeld. Die strategie wordt gebruikt door nieuwsmedia om hun waarheidsgetrouwe claim te versterken (Hickerson & Dunsmore, 2016). Daarnaast speelt het in op de emoties van het publiek en zorgt het voor een empathisch gevoel (Khosravinik, 2009; Orgad, 2012).

1.4.2. Metaforen

Vluchtelingen kunnen voorgesteld worden als slachtoffers die in een natielose staat verkeren door omstandigheden die ze zelf niet in de hand hebben (Van Gorp, 2005). Wanneer ze als passieve slachtoffers worden beschouwd, komen veel metaforen aan bod die gelinkt worden aan kwantiteiten en natuurlijke krachten zoals vloed, overspoelingen, etc. (Esses et al, 2013). Na de vluchtelingencrisis van 2015 speelden de media vooral in op angst. Ze zorgden voor redelijk wat bezorgdheid bij het publiek door het gebruik van metaforen, waarbij 'zwermen' van vluchtelingen Europa 'binnenvallen' (Harrison, 2016). Publieke debatten over migratie en vluchtelingen worden vaak gevoerd door politici die vluchtelingen metaforisch vergelijken met binnenvallende legers, dieren of grote massa's water (Musolff, 2014). Het gebruik van hyperbolische retoriek legt de nadruk op de migrant als een crimineel en/of bedreiging, en het gebruik van metaforen zoals 'invasie', 'frontlinie', 'een zwerm', 'een kudde', 'een vloed', ... zijn specifieke discursieve aspecten van dit narratief (Pugh, 2004). Sommigen zijn beschreven als 'een plaag voor de mensheid', als 'kakkerlakken' of 'parasieten'. Deze discursieve aspecten zorgen voor een polariserende 'wij' versus 'hen' en draagt bij tot de dehumanisatie. (Esses et al, 2017).

1.4.3. Economische bedreiging voor de staat

Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat vluchtelingen in beeld komen als economische lasten voor de opvangende staat. Ze zijn een bedreiging voor de welvaart en sociale zekerheid. Hier wordt ook vaak verwezen naar de grote som geld die nodig is om aan hun behoeftes te voldoen (Greussing & Boomgaarden, 2017). Door hun komst moet er geput worden uit de publieke voorzieningen (Quinsaat, 2014). De staat is verplicht de hoge kost te dragen in termen van publieke diensten, jobs worden gevuld met goedkopere migratiewerkkrachten, etc. Deze dystopische nachtmerrie is dus de schuld van de 'ander'. Dit script wordt geproduceerd en in stand gehouden door verschillende actoren binnen de staat: van het onofficiële, protectionistische en extremistische discours tot het officiële discours gebaseerd op de redelijke beschrijving van migratie als bedreiging voor de

opvangende staat (Orgad, 2012). Wanneer ze niet verminderd worden tot mogelijke bedreigingen verminderd, worden asielzoekers gepositioneerd als 'spraaklozen'. Er wordt gekapitaliseerd op trauma, leiden en slachtofferschap. De vluchtelingen zijn gereduceerd tot smekende lichamen die nood hebben aan tussenkomst en bescherming. Hun simpele behoeftes zijn eten, kleren en onderdak; want meer heeft een lichaam niet nodig (Owens, 2011; Sanyal, 2017).

1.4.4. Criminele bedreiging voor de staat

Veel van de media die negatief geladen nieuws brengen linken vluchtelingen vooral met illegaliteit, terrorisme en criminaliteit (Heller, 2014). Daar komt nog bij dat vluchtelingen ook geassocieerd worden met illegale transportmethodes. Er wordt een atmosfeer van vooroordelen en wantrouwen gecreëerd. Wanneer vooral het probleem wordt aangekaart dat vluchtelingen illegaal de grens overschrijden, lijkt het dat de ze een oncontroleerbare, gedehumaniseerde massa zijn die ongeduldig staan te wachten om het land binnen te geraken (Greussing & Boomgaarden; 2017). Ook Berman (2016) verwijst naar deze indrukwekkende maar onpersoonlijke massificatie, waarbij vluchtelingen worden voorgesteld als een massa van niet te onderscheiden individuen. In het onderzoek van Van der Woude en Van der Leun (2017) kwam het criminaliseringsdiscours het vaakst voor wanneer over vluchtelingen wordt gerapporteerd (Van der Woude & Van der Leun, 2017). Dit in combinatie met collectivisatie kan een sterke katalysator zijn voor de overheid om aan te tonen hoe efficiënt er te werk wordt gegaan, met als gevolg een repressief beleid waar controle over het leven van de burgers primeert (Vollmer, 2011).

1.4.5. Opportuniteit voor de staat

Er zijn ook manieren waarop vluchtelingen in beeld worden gebracht die niet zo extreem neerbuigend en dehumaniserend zijn. De nadruk kan gelegd worden op tijdelijke en permanente voorzieningen en bijkomende administratieve aspecten die voor de opvang van de aankomende vluchtelingen moet zorgen. De primaire focus ligt op de provisie en het tijdelijke onderdak – specifiek gaat het dan over het verspreiden en plaatsen van vluchtelingen in kampen, containers of militaire locaties. Hiernaast kan de nadruk gelegd worden op de politieke inzet van de opvangstaat om de crisis te managen en er een oplossing voor te vinden. Dit op zowel Europees en nationaal niveau (Greussing, Boomgaarden, 2017). Er kan ook gepraat worden over de lange termijn effecten van de vluchtelingencrisis. Het discours omvat dan ook de toegang van vluchtelingen tot de werkmakrt en hun positieve effecten erop, samen met de hoop en bezorgdheid die gepaard gaan met sociale integratie, economische verandering en werkloosheid vanuit het standpunt van de vluchteling. Er is hier dus een zekere contextualisering aanwezig (Quinsaat, 2014).

1.5. Conclusie

Vluchtelingen worden dus binnen het nationale media discours vaak geconstrueerd als ‘anderen’, ‘criminelen’, ‘illegalen’ en ‘ongewenst’. Ze worden zo volgens Orgad (2012) gestereotypeerd, gedemoniseerd en gelinkt aan negatieve betekenissen (Orgad, 2012). Dit komt overeen met wat Esses et al. (2013) uit hun onderzoek besluiten, namelijk dat de voorbije 10 tot 15 jaar de representaties over vluchtelingen over het algemeen negatiever zijn geworden, waarbij de bedreiging die ze vormen voor de opvangende staten wordt onderlijnd. In Cisneros’ (2008) onderzoek van Amerikaanse nieuwsberichten werden vluchtelingen beschreven als gevaarlijke en zieke vervuilers die onder controle moesten worden gehouden om besmetting te voorkomen. Een gelijkaardige studie onderzocht de meest voorkomende thema’s in berichtgeving omtrent migratie. Van de 85% negatieve nieuwsberichten kwamen dezelfde 3 het vaakst terug die nog steeds geldig zijn in hedendaagse beschrijvingen. Het eerste veelvoorkomende thema was dat vluchtelingen en migranten de bedoeling hadden om van het systeem te profiteren, op kosten van de burger. Ten tweede geeft het laks vluchtelingenbeleid terroristen de kans om een vluchtelingenstatus te verkrijgen. En het derde thema hield in dat migranten niet correct werden gescand aan de grenzen en zo ziektes mee het land binnen brachten (Henry & Tator, 2002, geciteerd in: Esses, et al., 2013).

Maar in sommige Europese landen is er een evolutie van discourses. De verandering van het ene naar het andere discours hangt af van bepaalde maatschappelijke gebeurtenissen. Dominerende partijen moeten hun verhaal aanpassen aan evoluerende maatschappelijke feiten om zo aan de top te blijven. Dit kan geïllustreerd worden met een voorbeeld uit het Verenigd Koninkrijk. Zo werd daar vanaf 2015 in de nieuwsmedia van een ‘migrantencrisis’ geswitcht naar een ‘vluchtelingencrisis’. Het taalgebruik was minder gekleurd en er waren minder metaforen aanwezig. In plaats van Europa binnen te vallen, ‘bereiken’ vluchtelingen die. Dit was volgens onderzoekers te wijten aan de foto van Alan Kurdi die in september 2015 viraal ging. Het riep medelijden op en zorgde voor beleidswijzigingen (Goodman et. al. 2017). Maar na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015, was er weer een verandering van ‘vluchtelingencrisis’ naar een ‘migrantencrisis’. Door de nadruk te leggen op migranten, gaat het discours repressieve maatregelen goedpraten. Dit toont aan op welke manier een discours kan veranderen, en wat mogelijks de aanzet er toe is (Goodman, Sirriyeh & McMahon, 2017).

1.6. België

Maar hoe zit dat nu in België? Recentere onderzoeken naar representatie van vluchtelingen en asielzoekers in België beperken zich vooral tot masterproeven. In 2005 bleek uit het framingsonderzoek van Van Gorp (2005) toen al dat asielzoekers vaak als een bedreiging werden

geframed, gelinkt aan criminaliteit (Van Gorp, 2005). Devroe (2007) is een van de weinigen die onderzocht hoe etnische minderheden gerepresenteerd worden in de Belgische nieuwsmedia. Haar resultaten sluiten aan bij de veelvoorkomende dehumanisatietechnieken die eerder besproken werden, zoals de wij vs zij constructie en silencing van minderheden. Daarnaast werd duidelijk dat er minder onderscheid werd gemaakt tussen asielzoekers, vluchtelingen en migranten. Ze werden vooral als een homogene groep voorgesteld. Volgend op de resultaten van Van Gorp (2005), werden de etnische minderheden in de berichtgeving nog steeds met criminaliteit gelinkt (Devroe, 2007).

In recentere werken toonden Waerniers en Hustinx (2016) aan dat vluchtelingen niet als volwaardige burgers worden beschouwd door het migratiebeleid. Enerzijds worden ze als criminelen en profiteurs afgebeeld, anderzijds zijn ze slachtoffers, overeenkomend met de bio-politieke paradox die Harrison (2016) aanhaalde. Jonge vluchtelingen worden vaak afgebeeld als kwetsbare slachtoffers. Het werd ook duidelijk dat er in de nieuwsmedia niet enkel een impliciete dichotomie ontstaat van burger of niet-burger. Het proces reikt verder, namelijk naar de inclusie of exclusie van vluchtelingen in de samenleving (Waerniers & Hustinx, 2016).

Deze werken onderzoeken feiten van voor de vluchtelingencrisis van 2015. Daarom is het interessant om te zien of deze gebeurtenis een impact heeft gehad op de representatie van vluchtelingen. Aangezien eerder al werd aangetoond dat de publieke opinie de voorbije jaren ook is geëvolueerd, kan een analyse van de berichtgeving in de voorbije jaren aantonen of die is mee geëvolueerd met het aanwezige dominante discours.

2. Methode

2.1. Kritisch discoursanalyse

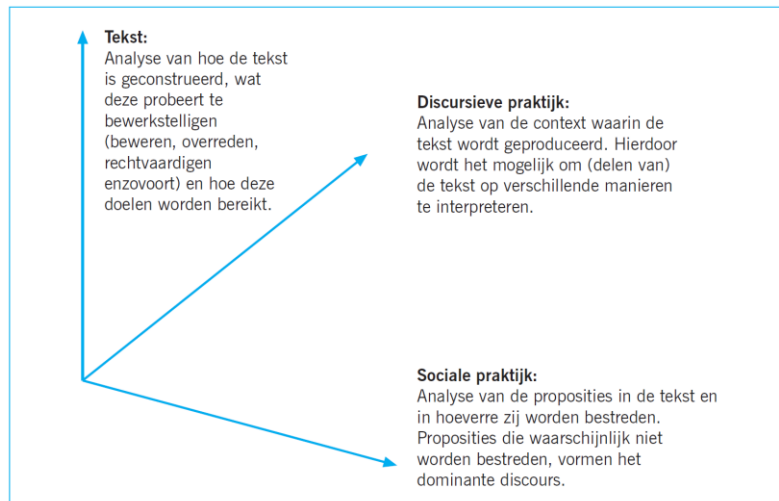
Binnen onze samenleving zijn tal van discoursen aanwezig die deel uitmaken van complexe sociale structuren (MacDonald, 2003). Wanneer we de constructie van de discursieve sociale werkelijkheid willen onderzoeken kan gebruik gemaakt worden van discoursanalyse. Deze onderzoeksmethode heeft tot doel de discursieve praktijken die ongelijke machtsrelaties ondersteunen bloot te leggen om zo tot sociale veranderingen te komen (Henry & Tator, 2002; Phillips & Jorgensen, 2002). Hajer (2005, p.297) definieert discours als volgt: *“Discourse is defined as an ensemble of ideas, concepts, and categories through which meaning is given to social and physical phenomena, and which is produced and reproduced through an identifiable set of practices.”*

KDA is een onderzoeksmethode die de verhoudingen tussen discours, macht, ideologie en sociale structuren bestudeert. Er zijn verschillende manieren om deze onderzoeksmethode toe te passen. Sommige KDA-onderzoekers focussen zich enkel op de inhoud en thema's, anderen gaan dieper in op de taalstructuur en hoe deze betekenis scheppen (Gee, 2005). Een specifieke, gedefinieerde versie van KDA bestaat niet (Machin & Mayr, 2012). Maar allen hebben ze volgens Simpson & Mayr (2010, p.51) één gemeenschappelijke overtuiging: *“language both shapes and is shaped by society”*.

Wat discoursanalyse van andere kwalitatieve benaderingen onderscheidt, is dat het zich meer focust op de sociale structuren en de onderliggende maatschappelijke orde. Deze onderzoeksmethode is dan ook aangewezen voor een onderzoek naar de beeldvorming van vluchtelingen in krantenartikelen. Wanneer journalisten om verschillende redenen teruggrijpen naar discourses die dagelijks in de media worden gebruikt, zijn ze betrokken in de reproductie van ideologie (Jorgensen & Phillips, 2002). Met KDA is het mogelijk om bij verslaggevingen de aspecten die bij andere onderzoeksmethodes gemakkelijk over het hoofd gezien worden ook te betrekken in het onderzoek (Nohrstedt & Ottosen, 2014).

2.2. Kritisch discoursanalyse volgens Fairclough

Dit onderzoek baseert zich op het drie-dimensioneel model van Fairclough (1995). Hij verdeelt discours in tekstuele, sociale en discursieve praktijk. Elk discursief event moet dus op verschillende dimensies geanalyseerd worden. Dit gaat uit van het idee dat een simpele tekst op zich niet volledig begrepen kan worden. Enkel wanneer deze in relatie staat met andere teksten en een sociale context, wordt het verstaanbaar (Fairclough, 1995).

2.2.1. Tekstuele analyse

Bij de lexicale analyse wordt gekeken naar de keuzes die de auteur maakt met betrekking tot woordenschat, grammatica, interactie van actoren, metaforen, enz. (Jorgensen & Phillips, 2002). De keuzes reflecteren discourses die gepaard gaan met onderliggende impliciete overtuigingen in de tekst. Deze tools geven inzicht in de discursieve events en sociale relaties die de realiteit scheppen (Machin & Mayr, 2012).

Hoe sociale actoren worden weergegeven heeft invloed op hoe het discursief event wordt geïnterpreteerd en welke achtergrondkennis er bij het publiek opgeroepen wordt. Daarom is een analyse van de representatie van sociale actoren aangewezen om patronen in een discours te achterhalen (Simpson & Mayr, 2010). De machtsconstruerende functie van de media kan gereflecteerd worden door de mate waarmee actoren aan bod komen in discursieve events. Een onevenwicht of ongelijke verdeling kan aan macht gelinkt worden (Fairclough, 1995).

Binnen de tekstuele analyse van dit onderzoek wordt per artikel gekeken naar welke de hoofdactoren zijn van genoemd event en onder welke categorie deze vallen. De volgende categorieën werden opgemaakt:

- Termen ter beschrijving van vluchtelingen e.a. zoals 'vluchtelingen', 'asielzoekers', '(illegale) migranten', 'transmigranten', 'sans-papiers',...
- Politici die bij naam en/of partij worden genoemd
- Politieke instituten zoals Vlaamse/federale/... regeringen, de Europese Commissie, etc.
- Instituten zonder politieke invloed zoals het CGVS
- Burgers
- Experts

- Ngo's/ Humanitaire organisaties
- Politieagenten of –commissarissen alsook de politie als instituut

Om het overzichtelijk te houden worden in de analyses van sociale actoren verschillende categorieën gemaakt. Simpson & Mayr (2010) maken een onderverdeling tussen functionalisatie, identificatie en nominatie. Hieraan worden objectivisatie en aggregatie aan toegevoegd. De aanwezigheid van deze categorieën kan wijzen op dehumanisatie en is dus relevant voor dit onderzoek (Machin & Mayr, 2012).

Categorisatie sociale actoren	
Functionaliserie	Wanneer een actor beschreven wordt aan de hand van zijn functie binnen een structuur
Identificatie	Onderverdeeld in drie categorieën: • Relatieve (e.g. de moeder, broer) • Classificatie : Afkomst, Geslacht, Leeftijd • Fysiek: uiterlijke kenmerken
Nominatie	Wanneer actoren bij naam worden genoemd. Formeel: achternaam met of zonder functie Semi-formeel: voor- en achternaam Informeel: voornaam
Objectivisatie	Wanneer actoren worden gereduceerd tot een kenmerk. E.g. 'vluchteling' binnen een niet correct toegepaste context aangezien het personen reduceert tot een kenmerk: vluchten
Aggregatie	Wanneer actoren als groepen, aantallen, statistieken worden weergegeven

Door deze analyse wordt een beeld gecreëerd van welke actoren het discours domineren in beide kranten. Hiernaast bekijkt de tekstuele analyse de quoting verbs die gebruikt worden per actor. Deze drukken de gemoedstoestand van de actor uit maar geven ook aan hoe de auteur de actor wil overbrengen naar de lezer toe (Machin & Mayr, 2012). Ze kunnen een actor als autoritair, onderschikt, legitiem of net met weinig geloofwaardigheid afbeelden zonder dit expliciet te vermelden. De keuze van quoting verbs determineert welke rol welke actor op zich neemt. Daarnaast kunnen deze werkwoorden sympathie en begrip, alsook negatieve gevoelens opwekken ten opzichte van een actor (Bednarek, 2006). Dit onderzoek maakt – gebaseerd op Machin & Mayr (2012) & Bednarek (2006) - een onderscheid tussen:

Quoting verbs	
Neutrale werkwoorden	Zeggen, vertellen, vragen, ondervragen, antwoorden,...
Metapropositionele werkwoorden	Deze werkwoorden geven aan hoe de auteur de actor interpreteert: Opmerken, uitleggen, akkoord gaan, toegeven, tegengaan, aanvaarden, verbeteren, bevelen, klagen, vloeken, claimen, beschuldigen,...
Declaratieve werkwoorden	Afhankelijk van de socio-culturele context vb. Rechtbank: seponeren, schuldig pleiten, diagnosticeren, beboeten,...
Transcript werkwoorden	Markeren de evolutie van het discours (vb. herhalen) of verbinden de quote met andere delen van het discours (vb. toevoegen)
Descriptieve werkwoorden	Duiden aan op welke manier de actor zich verbaal uit en categoriseren de interactie: Lachen, giechelen, zuchten, grommen,...

Vluchtelingen en verwante termen zoals asielzoekers, illegalen, migranten,... worden apart bijgehouden en gesorteerd volgens connotatie. Dit om uiteindelijk te kunnen analyseren of er een wijziging is in positieve of negatieve verwijzingen en hoe deze zich verhouden ten opzichte van elkaar (Machin & Mayr, 2012). Als uitgangspunt werd een overzicht gemaakt van termen die uit de literatuurstudie worden opgenomen, met bijhorende positieve, neutrale of negatieve gevoelswaarde. Dit kan volgens de second level agendasetting een affectieve impact hebben op hoe de lezer deze termen invulling geeft binnen zijn referentiekaders. Bijkomende verwijzingen tijdens de analyses zullen hieraan worden toegevoegd.

Negatieve connotatie	
<i>Vluchteling</i>	Dit reduceert mensen tot één functie, met name vluchten. Afhankelijk van de context kan 'vluchteling' naar de juridisch correcte term verwijzen zoals beschreven in de literatuurstudie. Aangezien het in krantenartikelen te pas en te onpas wordt gebruikt ongeacht de correcte context, wordt 'vluchteling' in dit onderzoek gecategoriseerd onder negatieve connotatie.
<i>Buitenlanders/Vreemdelingen</i>	Dit versterkt een wij vs zij discours aangezien zij niet tot 'ons land behoren', maar het 'buitenland' of van een 'vreemde' cultuur of afkomst zijn.
<i>Illegalen/ illegale migranten/...</i>	Dit draagt bij tot een dehumaniserend discours. Een mens op zich kan niet illegaal zijn en wordt zo zelfs uitgesloten van het 'mens zijn'. Illegaal kan als substantief of adjectief optreden.
<i>Nationaliteit</i>	Wanneer een persoon of groep wordt gelinkt aan een nationaliteit is er sprake van een mogelijke synecdoche. De ene genoemde persoon van een bepaalde afkomst staat in voor de gehele populatie van dezelfde nationaliteit. Ook hier kan de nationaliteit als een substantief of een bijwoord worden toegepast.
<i>Verwijzing naar aantallen</i>	Wanneer een persoon wordt weergegeven in een groep, zoals 'een aantal', 'enkelen', 'duizenden', 'tal van', 'honderden', 'duizenden', of specifieke getallen, treedt collectivisering op. Dit is een van de dehumanisatietechnieken die Chouliaraki (2017) aanhaalt als deel uitmakend van symbolic bordering, wat bijdraagt tot othering.

Neutrale connotatie	
<i>Asielzoekers</i>	Ook hier is er sprake van een neutrale connotatie want het verwijst net zoals 'erkende vluchteling' naar de juridisch correcte term.
<i>Erkende vluchteling</i>	'Erkende vluchteling' valt dan onder neutrale connotatie omdat het aantoont dat de persoon door de gehele aanvraagprocedure is gegaan en zijn statuut heeft verkregen. De term is niet positief noch negatief, maar juridisch correct.
<i>Sans-papiers/ mensen zonder papieren</i>	Deze term werd door het PICUM gepromoot ter vervanging van 'illegale migranten' net omdat het niet negatief geladen is en de personen in kwestie als mensen weergeeft.

Positieve connotatie	
<i>Gasten/ nieuwkomers</i>	Er wordt geïmpliceerd dat de personen in kwestie welkom zijn en geven niets van reductie tot dehumanisatie weer.

Een extra element in deze dimensie is transitiviteit. Dit analyseert welke acties actoren ondernemen en ten opzichte van wie. Het verklaart wie een belangrijke rol speelt in een bepaalde actie, en wie die acties ondergaat (Machin & Mayr, 2012). Van Dijk toonde bijvoorbeeld aan dat etnische minderheden vooral als actieve subjecten worden weergegeven wanneer ze iets verkeerd doen. Ook wanneer iets voor hen wordt gedaan, krijgen ze een passieve rol. Dus aan de hand van passieve constructies kan worden afgeleid of sociale actoren acties ondernemen of ondergaan (Jorgensen & Hilips, 2002; Carvalho, 2008). In de analyses worden daar referentiële strategieën aan gelinkt, die zorgen voor een constructie van in-groups en out-groups. Hiervoor moet er gelet worden op 'wij' en 'zij' structuren, dehumanisatie, metaforen alsook synecdoches (Seale, Silverman, Gubrium, & Gobo, 2004).

Passieve zinnen en nominalisaties kunnen ervoor zorgen dat essentiële subjecten op de achtergrond blijven door ze niet te vermelden. Dit kan een discursief ideologische functie zijn van discours. Door bijvoorbeeld de verantwoordelijke van negatieve acties niet te vermelden zal zo een bepaalde groep niet negatief gerepresenteerd worden. Van Dijk (2006) brengt dit in perspectief door te preciseren dat discoursdata niet overgeïnterpreteerd moet worden. Vaak worden passieve structuren of nominalisaties gebruikt wanneer de subjecten niet bekend zijn, niet vermeld zijn geweest en niet herhaald hoeven te worden, of wanneer de nadruk bij andere actoren wordt gelegd. Daarom moet

de data altijd in zijn context beschreven worden, lettend op wie met wie spreekt, wanneer en met welke bedoeling. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat discours niet enkel een manier is om ideologie te (re)produceren (Van Dijk, 2006).

Dit onderzoek kijkt ook naar hoe krantenkoppen worden geformuleerd. Een krantenkop is het eerste deel - en vaak het enige - van een artikel dat gelezen wordt. De hoofdfunctie is het samenvatten van de belangrijkste informatie uit het artikel. Zo moet het de relevante sociale kennis van de lezer activeren, die nodig is om het verhaal te begrijpen en te contextualiseren (Machin & Mayr, 2012).

2.2.2. Discursieve praktijk

De discursieve praktijk zet de tekstuele analyses in hun context door naar het groter geheel te kijken. Er moet hierbij rekening gehouden worden met de verschillende processen waar de tekst mee in verband kan worden gebracht. Daaronder worden de productie, distributie en consumptie van de tekst gerekend. Het analyseren van de discursieve praktijk is minder eenvoudig omdat de gedrukte pers zijn informatie nooit van een enkele bron haalt (Simpson & Mayr, 2010). Dit betekent dus dat de geïnstitutionaliseerde praktijken kunnen opwegen tegen events zelf. Zoals Simpson & Mayr (2010, p.115) beamen moet er verder gekeken worden dan enkel de bias van een auteur: *“to understand news texts and the ideologies they produce we need to understand them in part as a result of these routine practices and not simply as bias on the part of the author(s).”*

Binnen de discursieve praktijk wordt tekst aan de context gelinkt wanneer de auteur bestaande discourses gebruikt bij het quoteren van sociale actoren en instituten of organisaties. De verbale processen die uit de quoting verbs- analyse worden afgeleid geven een overzicht van de intertekstualiteit. Deze processen zijn een manier voor de auteur om naar een bron te verwijzen wanneer hij informatie aanhaalt (Halliday, 2004). Door directe quotes te gebruiken zorgt de auteur er ook voor dat hij een indruk van authenticiteit en werkelijkheid geeft in zijn tekst. Teo (geciteerd in Simpson & Mayr, 2001, p115) benoemt dit zelf als *“a powerful ideological tool to manipulate readers’ perception and interpretation of people and events”*. De voorkomende bestaande discourses zijn dus van belang voor hoe het publiek de teksten zal consumeren en interpreteren (Jorgensen & Philips, 2002).

2.2.3. Sociale praktijk

Naast de redactiestructuren die waarden en algemeen aanvaarde waarheden in discourses integreren, zijn er ook waarden die niet perse een gevolg zijn van de werking van een redactie maar van economische, politieke en ideologisch structuren (Richardson, 2007). De sociale praktijk kijkt daarom naar hoe ideologieën door discourses in stand worden gehouden, gecounterd of gewijzigd,

en wat de gevolgen hiervan zijn (Richardson, 2007; Wodak & Meyer, 2009). Journalisten noch nieuwsredacties kunnen ontsnappen aan het feit dat ze vasthangen aan een breder sociaal systeem. Als we stilstaan bij sociale praktijken, moeten we ons afvragen of de berichtgeving de ongelijkheid en andere ongewenste praktijken blijft reproduceren (Fairclough, 1995). Richardson (2007) voegt daar aan toe dat hoewel de berichtgeving in zijn context niet volledig transparant is, niet alles perse gecontroleerd wordt door de maatschappelijke machtsstructuren. Vragen die de kop opsteken zijn dan: in welke mate corresponderen de tekstuele en discursieve representatie van vluchtelingen met de sociale praktijk waarin krantenartikelen worden ontwikkeld? Wat komen we te weten over de samenleving waarin de artikelen geproduceerd zijn? Welke sociale praktijken (e.g. vreemdelingenhaat door middel van dehumanisatie) worden door discours voortgezet?

2.3. Onderzoekseenheden

2.3.1. Keuze van format

Dit onderzoek spitst zich toe op artikelen van de gedrukte pers. Voss (2015) argumenteert dat hoewel het publiek tegenwoordig over enorm veel gates beschikt waar het zijn nieuws kan halen, deze toch het vaakst terugvalt op traditionele nieuwsmedia. Cushion et. al. (2016) concludeerden uit hun onderzoek dat kranten nog steeds optreden als opinieleiders, wat ook Vliegenthart en Walgrave (2008) bevestigen. In het publieke debat wordt de discussie gevoerd over de toekomst van de krant, waarbij cijfermateriaal aantoont dat er veel minder circulatie is, dat advertentie-inkomsten verminderen en voorspellingen het einde van de gedrukte pers aankondigen. Vanuit dit perspectief lijkt het alsof het bereik en de macht van kranten sterk afnemen aangezien het publiek een veel bredere keuzemogelijkheid heeft en meer vrijheid over welk nieuws het wenst te consumeren. Maar aan de andere kant blijft de gedrukte pers voor veel concurrerende nieuwsmedia een referentiepunt en een hoofdbron om te verstaan hoe een event wordt geïnterpreteerd. Veel nieuwsjournalen, politieke shows of zelfs radio-uitzendingen halen dagelijks hun nieuws vooral uit kranten. Journalisten worden ondervraagd over events en breaking news-verhalen. Dit perspectief duidt dan eerder aan dat de nieuwskranten een belangrijke rol blijven spelen op vlak van intermedia agendasetting door debatten te starten over de events die zij selecteren en redactioneel vormgeven (Cushion et al, 2016).

Ondanks hun belangrijke maatschappelijke positie als zogenaamde opinieleider zijn kranten ver van redactioneel neutraal. Bayram (2013) merkte zelfs dat velen amper streven naar gebalanceerd nieuws. Dit bevestigen Cushion et.al. (2016) door te verklaren dat kranten inderdaad sommige politieke partijen gaan bevoordelen of geen tegenargumentatie voorzien in het nieuws. Wanneer omroepen het krantennieuws in hun nieuwsuitzendingen integreren, kan dit er bijgevolg voor zorgen dat de diversiteit aan meningen net minder divers is dan wat de zogezegde 'vrije pers' inhoudt. Hier spelen politieke affiliaties en ownership een rol in (Hallin, 2004). Ook volgens Richardson (2007) wordt de inhoud van krantenartikelen gevormd door acties en meningen van sociale groepen. Dit heeft invloed op hoe het publiek zijn alledaagse realiteit invult. Daarom zijn krantenartikelen ideaal om discours over een minderheid, met name vluchtelingen, binnen de maatschappij te analyseren (Richardson, 2007).

2.3.2. Keuze van kranten

Vlaanderen telt 7 nationale betalende kranten. In dit onderzoek worden er 2 van onderzocht. Een daarvan is Het Laatste Nieuws, die als populaire krant zich de grootste krant van Vlaanderen noemt,

met 2.448.300 lezers. Daarvan nemen 1.327.000 lezers de gedrukte versie door. Deze krant bereikt alle sociale groepen en leeftijden, en richt zich voornamelijk op gezinnen (Persgroep Advertising, 2018). De Standaard heeft als meest gelezen kwalitatieve krant een bereik van 1.175.800 lezers³. Dit dagblad focust zich op het hooggeschoold publiek uit de hogere sociale klasse (CIM, 2017). Kwaliteitskranten hebben een ander doelpubliek, dus verschilt hun inhoud en taalgebruik van de populaire kranten. Zo behandelt een kwaliteitskrant eerder politieke, economische en sport topics, terwijl populaire kranten eerder berichten over human interest (Bednarek, 2006).

Beide gaan uit van verschillende uitgeverijen, respectievelijk De Persgroep Publishing en Mediahuis (VRM, 2017). Mediahuis is de marktleider in Vlaanderen met de kranten Gazet van Antwerpen, Het Belang van Limburg, Het Nieuwsblad en De Standaard. De Persgroep Publishing beschikt over Het Laatste Nieuws, De Morgen, De Volkskrant en andere lokale kranten. Van de geselecteerde kranten worden de regionale versies en speciale weekendedities terzijde gelaten. De nadruk ligt immers op nieuws dat over de gehele Vlaamse gemeenschap verspreid wordt, en dat dus een groot bereik heeft.

2.3.3. Keuze van artikels

De artikels die onderzocht worden moeten aan bepaalde selectiecriteria voldoen. Op Go Press wordt gezocht op de term vluchtelingen^{*4} binnen de geselecteerde periodes. De eerste periode valt in januari 2016. Dit valt een jaar na de vluchtelingencrisis van 2015, wanneer de era van het vluchtelingennieuws van start gaat. Verschillende veel-gecoverde events vonden sindsdien plaats, zoals de ontruiming van Calais en de circulatie van de foto van Alan Kurdi, een 3-jarig jongetje die levenloos aan de kust van Turkije was aangespoeld. Een analyse van artikels vóór de vluchtelingencrisis is minder relevant, aangezien het toen geen hot topic was en minder vergelijkbaar is met de hedendaagse publieke opinie. De ontwikkelingen in de berichtgeving van januari 2016 worden vergeleken met die van 2 jaar later, in januari 2018. Enkele voorbeelden van ontwikkelingen die zich dan voordeden, zijn onder andere de omstreden beslissing van staatssecretaris Theo Francken om Soedanese vluchtelingen te repatriëren en vrachtwagenchauffeurs die gevaar zouden lopen door transmigranten. De centrale vraag hierbij is of er een evolutie in discours op te merken valt. Er moet duidelijk gesteld worden dat de gekozen artikels zich niet beperken tot specifieke gebeurtenissen an sich. Om een algemeen beeld te kunnen schetsen van de berichtgeving in De Standaard en Het Laatste Nieuws, worden alle artikelen die vluchtelingen omvatten onderzocht binnen de maand januari, met een tussenperiode van 2 jaar. Deze tussenperiode is lang genoeg om

³ Het bereik van De Standaard omvat zowel de online als de offline lezers.

⁴ Het sterretje * betekent dat de verschillende vormen van de term in de zoekresultaten geïntegreerd zijn vb. vluchteling* = vluchtelingen; vluchtelingenkamp

een verschil in discours te zien, aangezien verschillende gebeurtenissen elkaar hebben opgevolgd en dus mogelijk tot een discoursshift kunnen leiden. Aan de andere kant is 2 jaar dan ook genoeg opdat de twee onderzoeksperiodes nog in verband staan met elkaar. Artikels die over buitenlands nieuws handelen en niet in relatie staan met België of Europa, worden weggelaten. Gedomesticeerd buitenlands nieuws komt wel aan bod. Ook wanneer de term 'vluchteling' of een variant daarop amper 1x voorkomt wordt het artikel niet geïntegreerd. Die artikels hebben het dan immers over andere thema's dan de vluchtelingenproblematiek, tenzij ze in combinatie met andere termen voorkomen e.g. migrant, asielzoeker. Om een mogelijke selectie bias te vermijden, moeten de artikels zonder preassumpties geselecteerd worden.

Dit geeft per krant de volgende resultaten:

Krant	Items
De Standaard 2018	46
De Standaard 2016	56
Het Laatste Nieuws 2018	41
Het Laatste Nieuws 2016	87
Totaal	230

3. Analyses

3.1. Tekstuele analyses

De eerste, tekstuele dimensie van Fairclough onderzoekt de discursieve keuzes van de auteurs. Binnen dit onderzoek wordt de nadruk gelegd op de sociale actoren die aan bod komen in de berichtgeving.

3.1.1. Overzicht sociale actoren

In HLN 2016 kwamen evenveel politici als burgers aan bod. De politie was de derde meest voorkomende actor. Politieke actoren worden in 17,07% van de gevallen bij naam genoemd. Algemene verwijzingen naar politieke partijen, (federale) regeringen of Europese instituties komen minder voor, met 7,32%. Er is weinig woord-wederwoord aanwezig en politieke standpunten van actoren worden vermeden of beperkt tot een uitspraak van de heersende coalitiepartijen. Ngo's worden opmerkelijk weinig genoemd. In HLN 2018 valt een lichte verschuiving op. Politici worden vaker bij naam genoemd en minder veralgemeend. Experts winnen aan belang wanneer de context van een situatie moet worden verduidelijkt. Ngo's blijven weinig vernoemd, wat tegenstrijdig is met voorgaande onderzoeken die uitwezen dat HLN als populaire krant een platform is voor ngo's.

De Standaard maakt in 2016 over het algemeen veel meer gebruik van verschillende actoren. Politici worden in een derde van de artikels bij naam genoemd. Minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon en staatssecretaris voor Asiel en Migratie Theo Francken domineren het debat, alsook andere N-VA leden. Hun nauwe betrokkenheid valt te verklaren door hun functie, maar ook door de plaats van N-VA binnen de coalitie. Politieke actoren worden zo goed als altijd genoemd door eerst hun functie te vermelden – functionalisatie - gevolgd door hun voor- en achternaam - formele nominatie (tabel 7). Binnen de affectieve dimensie van second level agendasetting is de toon bij politieke actoren neutraal. Hun gemoedstoestand wordt niet benadrukt en ze worden gequoteerd aan de hand van neutrale werkwoorden. Ngo's staan in voor 10% van de actoren. In 2018 zien we een verandering in het percentage civil society actoren, met name ngo's. Hun aanwezigheid in artikels is met 5% gestegen. Net zoals bij HLN worden experts veel vaker geciteerd in de tweede onderzoeksperiode, met 12,05%. Politiemedewerkers worden in DS minder aangehaald. HLN verwijst vaker naar politieagenten en -commissarissen, mogelijks doordat het vooral bericht geeft over criminele feiten.

Naast politieke actoren worden ook experts en politieagenten beschreven aan de hand van functionalisatie en formele nominatie, in beide kranten in beide onderzoeksperiodes. Dit geeft hen meer autoriteit of/en geloofwaardigheid. Wanneer vluchtelingen niet worden geclassificeerd op

leeftijd of afkomst, worden ze in groepen voorgesteld of geobjectiveerd. Vluchtelingen worden de weinige keren dat ze bij naam worden genoemd als informeel of semiformeel voorgesteld. Slechts twee keer worden ze formeel genomineerd. Hun functie, beroep (in land van herkomst) of enige verwijzing naar autoriteit wordt nooit toegevoegd (tabel 5-8).

De percentages kunnen ook een beeld schetsen van wanneer welke krant het meest gebruikmaakt van bepaalde actoren. DS2016 verwijst het vaakst naar politici en ngo's, wat dan opmerkelijk lager ligt in DS2018 wanneer het percentage gelijkloopt met HLN. Dit valt aan de ene kant te wijten aan HLN die meer politieke actoren gebruikt - vooral burgemeesters en schepenen - en daarmee het cijfer beïnvloedt. Ngo's worden over alle kranten het vaakst geciteerd in DS2016. Dit aantal loopt in DS2016 vooral op doordat enkele artikelen de toestand van vluchtelingenkampen aankaarten, en daarbij verschillende ngo's aan het woord laten. HLN2016 gaat als populaire krant domineren wanneer het aankomt op burgers als actoren gebruiken. De politie als instituut alsook woordvoerders worden in scenario's met transmigranten aangehaald. De criminaliserende events die de hele maand domineren in zowel HLN2016 en HLN2018 zorgen ervoor dat referenties naar politieagenten en -commissarissen vaak voorkomen.

Vluchtelingen en migranten worden nog steeds gereduceerd tot aantallen en krijgen geen stem. In criminaliserende events komt de advocaat aan het woord. Wanneer minderjarige vluchtelingen aan bod komen is sprake van *'jonge migranten'*. Bij de staking van het Agentschap wordt dan weer verwezen naar *'nieuwkomers'*. In beide kranten is het duidelijk dat de toon neutraler of zelfs positiever is wanneer minderjarige vluchtelingen worden besproken. *'Een moeder van zestien'* legt uit waarom ze op de vlucht is voor de oorlog in haar land. Het gaat om *'een dubbel kwetsbare groep: kinderen met kinderen'*. Jonge vluchtelingen worden menselijker voorgesteld en een symbolische nabijheid wordt gecreëerd die empathische gevoelens bij het publiek opwekken. Desondanks blijft een wij vs zij discours aan de hand, want *'wij zijn vergeten dat de asielcrisis in de eerste plaats een crisis voor kinderen is'*. Ironisch genoeg wordt het wangedrag binnen het publieke debat aangekaart door *'opinies, hitsige tweets en gegoochel met cijfers'* als argumenten aan te kaarten voor het vergeten van de kinderen, terwijl de media hierbinnen ook centraal staan.

Sociale actoren 1				
	Hln16_30 ART	Hln18_26 ART	DS16_28ART	DS18_22ART
Vluchtelingen, e.a.	37	34	36	25
Politici bij naam	17	20	28	27
Politiek instituut	7	4	8	6
Instituut	5	10	7	8
Burgers	17	9	5	4
Experts	5	11	5	12
Ngo's	6	5	9	14
Politie	7	8	2	4
	100	100	100	100

Procentuele weergave van sociale actoren in verhouding tot totaal aantal actoren per krant per onderzoeksperiode

Sociale actoren 2					
	Hln16_30 ART	Hln18_26 ART	DS16_28ART	DS18_22ART	
Vluchtelingen	29	20	38	13	100
Politici bij naam	19	17	44	20	100
Politiek instituut	29	13	42	16	100
Instituut	18	27	33	21	100
Burgers	53	20	20	8	100
Experts	17	29	26	29	100
Ngo's	18	12	40	30	100
Politie	36	32	18	14	100

Procentuele weergave van sociale actoren per krant per onderzoeksperiode in verhouding tot totaal per actor

3.1.1.1 Quoting verbs

Interessant is om te zien welke van de genoemde actoren dan effectief aan het woord worden gelaten in de artikels. Aan de hand van een quoting verbs-analyse wordt gekeken welke actoren hoe worden geciteerd. Hoewel vluchtelingen het vaakst vermeld zijn, worden zij proportioneel het minst geciteerd in elke krant. Het aantal geciteerde politici is in 2016 bij beide kranten twee keer meer dan het aantal politici die centraal staan in events. De Standaard citeert in 2018 bijna twee maal zoveel politici dan HLN en houdt daarmee vast aan zijn imago van kwaliteitskrant. Dit komt doordat politici

die geen centrale actoren zijn in een event ook worden aangehaald en geciteerd, vaak als counterargument voor een politieke hoofdfactor. Instituten worden geciteerd omdat ze autoriteit hebben. In 2018 komen burgers en experts veel meer in de kijker te staan bij HLN. Burgers staan in voor 17% van de genoemde actoren, maar worden maar in 9% van de artikels direct geciteerd. Gelijklopend met de sociale actoren-analyse wordt bij de quoting verbs-analyse duidelijk dat de politie in HLN vaak wordt geciteerd, in HLN2018 zelfs meer dan ngo's of (politieke) instituten. Bij DS worden ngo's en experts voornamelijk aan het woord gelaten.

Uit de analyses bleek dat journalisten het voornamelijk bij neutrale werkwoorden houden. Metapropositionele werkwoorden worden gebruikt wanneer woord en wederwoord wordt geformuleerd in een artikel. De geciteerde actor met een metapropositioneel werkwoord vormt vaak een politicus of humanitaire organisatie die de algemene statement van een event in vraag stelt of countert.

Quoting verbs 1				
	Hln16_30 ART	Hln18_26 ART	DS16_28ART	DS18_22ART
Vluchtelingen	9	2	5	6
Politici bij naam	30	27	54	32
Politiek instituut	7	4	6	6
Instituut	16	10	8	19
Burgers	9	21	5	6
Experts	11	21	10	15
Ngo's	11	2	11	15
Politie	7	13	1	2
	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Procentuele weergave van direct/indirect geciteerde actoren in verhouding tot totaal aantal geciteerde actoren per krant per onderzoeksperiode

Quoting verbs 2					
	Hln16_30 ART	Hln18_26 ART	DS16_28ART	DS18_22ART	
Vluchtelingen	33	8	33	25	100
Politici bij naam	15	16	49	20	100
Politiek instituut	23	15	38	23	100
Instituut	25	18	21	36	100
Burgers	18	50	18	14	100
Experts	16	34	25	25	100
Ngo's	22	4	39	35	100
Politie	25	58	8	8	100

Procentuele weergave van direct/indirect gequoteerde actoren per krant per onderzoeksperiode in verhouding tot totaal per direct/indirect gequoteerde actor

3.1.1.2. Verwijzingen naar vluchtelingen en verwante termen

Tijdens de analyses van de artikelen zelf was het door het tekort aan context zo goed als onmogelijk te begrijpen of de termen correct werden gebruikt. Correct juridische termen worden constant door elkaar gebruikt, vaak binnen eenzelfde artikel, waardoor het moeilijk wordt om uit te maken of de auteur zich bewust is van de betekenisverschillen. De meest voorkomende benamingen zijn 'vluchtelingen', 'asielzoekers', 'migranten' of 'buitenlanders'. Dit in tegenstelling tot de resultaten van Van der Woude & Van de Leun (2017) die concludeerden dat vooral 'illegale(n)' primeert in de Nederlandse media.

Vluchtelingen en migranten worden zo goed als altijd gereduceerd tot hun nationaliteit en aantallen, vooral in criminaliserende artikels. Deze synecdoches zorgen ervoor dat de genoemde actoren representatief lijken voor de gehele bevolkingsgroep met deze nationaliteit. Dit vormt de aanzet voor stereotypering van de aangehaalde nationaliteiten. Uit de analyses kunnen verschillende conclusies genomen worden die terug te vinden zijn bij de tabellen in bijlage. In DS2016 (tabel 1) stonden negatieve verwijzing in voor 61% van het totaal. Vluchtelingen worden het vaakst gecollectiviseerd. Positieve termen beperken zich tot 6%. Bijkomende termen die niet in de methodologie waren opgenomen:

Mensen + aantal

Wanneer de personen in kwestie als mensen worden genoemd maar toch in groep worden vermeld, als in '150 mensen komen toe', is er sprake van collectivisering dus wordt dit negatief geconnoteerd.

Minderjarigen

Dit valt onder neutraal want het gaat om juridisch correcte term.

In DS2018 (tabel 2) zien we een verschuiving. De negatieve verwijzingen zijn gedaald – maar ze hangen nog steeds boven de helft met 55%– en de neutrale verwijzingen zijn gestegen met 10%. Dit ten koste van 4 procenten positieve verwijzingen. Bijkomende termen die niet in de methodologie waren opgenomen:

Man + nationaliteit

De persoon wordt als een mens beschreven – 'man' – maar wordt dan aan zijn nationaliteit gelinkt en treedt zo op als een synecdoche voor de gehele populatie van deze nationaliteit.

Illegale transitmigranten

Loopt gelijk met Illegalen/ illegale migranten (zie methodologie)

Oorlogsvluchtelingen

Loopt gelijk met vluchtelingen (zie methodologie)

Teruggestuurden/gerepatrieerden

Dit valt onder neutraal want het gaat om juridisch correcte term en leidt niet tot dehumanisatie

HLN2016 (tabel 3) verwijst maar liefst drie vierde van het totaal naar negatief geladen termen. Zo goed als altijd wordt er gecollectiviseerd. De positieve termen beperken zich tot 2%. Er wordt over het algemeen vaak teruggegrepen naar dezelfde termen. Diversiteit in woordenschat komt vooral voor in 2018. In HLN2018 (tabel 4) wijzigen deze percentages amper. Wat wel opvalt is dat er 12x meer wordt verwezen naar nationaliteit en 13x minder naar aantallen. Bijkomende termen die niet in de methodologie waren opgenomen:

Verstekelingen

Negatieve connotatie aangezien het een criminaliserend functie heeft: zich illegaal op een schip bevinden

Leeftijd

Wanneer naar personen wordt verwezen met hun leeftijd e.g. de vijftienjarige

Vluchtelingen, migranten, asielzoekers e.a. worden steeds in groepen voorgesteld, wanneer mogelijk met een specifiek aantal. Van de 28 artikelen in De Standaard komen vluchtelingen slechts 2 maal aan het woord: wanneer ze hun eigen erbarmelijke toestand in de kampen beschrijven. Ook in Het Laatste Nieuws krijgen ze over 30 artikelen maar 2 keer een stem. Eenmaal wordt de beschuldigde van een zwembadincident indirect geciteerd. Een andere keer krijgen vluchtelingen een gezicht wanneer een pastorie beslist geen onderdak meer te verlenen. Om de onmenselijkheid van de Kerk als instituut te benadrukken wordt een vluchteling aan het woord gelaten. In 2018 zijn er van de 22 artikels slechts 2 waar vluchtelingen aan het woord worden gelaten. HLN heeft het aantal verdriedubbeld vergeleken met 2016, met 6 op de 26 artikels die vluchtelingen citeren.

De positieve discursieve events die handelen over de integratie van vluchtelingen houden het ook bij een wij vs zij discours. Tijdens de beschrijving van een verbroederingsfeest in Koksijde tussen Belgen en vluchtelingen, worden vluchtelingen zelfs niet aan het woord gelaten. De bewoners van de stad vertellen hun ervaring en daar blijft het bij. Andere artikels die handelen over hoe 'onze' scholen lessen bieden aan minderjarige vluchtelingen, hebben het op een menselijke manier over 'nieuwkomers' of 'nieuwe vluchtelingen'.

3.1.2. Analyse onderzoeksperiode: januari 2016

3.1.2.1. Krantenkoppen

De krantenkoppen van De Standaard en Het Laatste Nieuws zijn voornamelijk sensatiegericht. Auteurs van De Standaard kiezen in 25% van de gevallen voor strategische quotes die de aandacht van de lezer aanwakken of geven een misleidende titel die uiteindelijk een ander idee geeft van het artikel dat er op volgt. In een specifiek geval wordt in de titel een vluchteling aan de IS gelinkt met *'Vluchteling opgepakt wegens banden met IS' (DS0816)*, maar in het artikel neemt de auteur afstand van de titel en spreekt hij zich voorzichtig uit aan de hand van het werkwoord 'zouden': *Hij liet er een camera achter waarop beelden van hem gekleed als jihadi met een IS-vlag op de achtergrond zouden zijn aangetroffen*. Hierdoor schuift de auteur de verantwoordelijkheid van mogelijke misinformatie door naar een bron die niet genoemd wordt in het artikel. Daarnaast wordt er geen enkele keer meer verwezen naar een vluchteling, maar wel naar een asielzoeker. Een andere keer wordt 'vluchteling' eveneens in de titel gebruikt terwijl het artikel over een compleet andere kwestie handelt: *'Antoing, waar nucleaire vluchtelingen veilig zijn' (DS1516)*. Hier verwijst één simpele regel naar het feit dat Antoing een baken zou kunnen worden van nucleaire vluchtelingen. Artikel DS2016 speelt ook in op de vluchtelingenkwestie met de strategische quote 'Klimaat en migratie zijn grootste gevaren'. Het artikel verklaart dan echter dat door de klimaatopwarming de migratie zal toenemen, terwijl de titel insinueert dat beide losstaande fenomenen een gevaar zijn voor onze samenleving. Een opmerkbare trend is dus dat 'vluchtelingen' in titels worden geïntegreerd om de lezer aan te zetten verder te lezen. Dit kan betekenen dat vluchtelingen een veelbesproken topic waren binnen het publieke debat.

Het Laatste Nieuws volgt deze trend maar gaat nog een tikkeltje meer dehumaniserend te werk. Er wordt in de titels verwezen naar illegalen als substantief: *Meer agenten dan illegalen bij razzia (HLN0316)*; *West-Vlaamse politie vindt in amper 2 uur 61 illegalen (HLN2016)*; alsook naar onmenselijk gedrag van vluchtelingen: *200 vluchtelingen bestormen ferry (HLN1216)*, *11 vluchtelingen klimmen uit truck op Antwerpse Ring (HLN1616)*, *Vluchteling betast vrouw en breekt neus van haar man (HLN1816)*. Er kwamen slechts 3 strategische quotes voor op de 31 artikels. In tegenstelling tot De Standaard wordt er geen gebruik gemaakt van vermeldingen van vluchtelingen om de lezers aan te sporen het artikel te lezen. Een aantal titels vermelden zelfs niet dat het artikel over asielzoekers of vluchtelingen gaat. *Gouverneur vraagt opnieuw extra steun (HLN0616)*, *Geen verbod, wel reglement in Arabisch (HLN1016)*, *Eind oktober 2015 (HLN1116)*, *Van glamour naar modderpoel (HLN2116)*, *IMF: 'Toestroom is wél goed voor Europese economie' (HLN1516)*, *Aparte banen en met hooguit 15 tegelijk (HLN0716)*. Er wordt gerekend op de kennis van de lezer binnen een bepaald discursief event, zoals dat van het zwembadverbod.

3.1.2.2. Algemene inhoud

De Standaard en Het Laatste Nieuws handelden in 2016 niet perse over dezelfde concrete gebeurtenissen, maar beschikten wel over overlappende, bredere thema's. Zo werden de onmenselijke levensomstandigheden in vluchtelingenkampen uit de doeken gedaan. Vluchtelingen en asielzoekers werden binnen een criminaliserend discours geplaatst. Ook wanneer er sprake is van een positievere insteek met de nadruk op integratie blijft othering aan de oppervlakte drijven. Hieronder wordt de lexicale analyse van de meest voorkomende thema's overlopen.

3.1.2.2.1. Vluchtelingenkampen

Een van de overheersende thema's heeft betrekking tot de toestand van vluchtelingenkampen, waar tal van dehumanisatietechnieken terug te vinden zijn (DS0416, DS1016, DS1216, DS1616, DS2416, HLN0216, HLN0916, HLN2116, HLN2516). De Standaard heeft het vooral over de slechte en onmenselijke toestand van de kampen, terwijl Het Laatste Nieuws enkel over vluchtelingenkampen schrijft wanneer het over ziektes en hygiëne gaat, zoals mazelen, schurft, luizen en longontstekingen. Beide kranten maken gebruik van tal van metaforen waarbij ze vluchtelingen reduceren tot *'een vlek die zich uitbreidt'*, *'een illegalenstorm'*, *'een toevloed'* die moet worden tegengehouden of nog als *'een verspreiding die tot andere problemen zorgt'*. Vluchtelingen worden gereduceerd tot cijfers of hun afkomst, waarbij *'hun aantal fluctueert'* of *'hun aantal meer dan vertwaalfvoudigd is'* waardoor kampen *'uit hun voegen barsten'*. Doordat auteurs vaak verwijzen naar de nationaliteit van vluchtelingen, kan er sprake zijn van synecdoche. Door criminele daden te linken aan iemand uit e.g. Afghanistan, lijkt deze persoon representatief voor alle Afghanen die in België vertoeven. De kampen worden beschreven als stinkende lappen stof waar mensen als dieren *'schuilen'*. Ze worden gelinkt aan ziektes en rattenplagen. Er wordt niet verwezen naar de voormalige jobs, familie of reden van vluchten, wat het portret van vluchtelingen menselijker zou maken. De auteur rekent erop dat de lezer met voorgaande kennis weet waarom iemand uit een bepaald genoemd land vlucht. Vluchtelingen krijgen negatieve attributen toegeschreven zonder enige kans om foute vooroordelen recht te zetten. De auteurs laten doorschijnen dat de vluchtelingen afhankelijk zijn van onze hulp. De dehumanisatie gaat verder door de economische kosten aan te halen.

3.1.2.2.2. Criminele feiten

Een ander thema dat overheerst behandelt de wandaden van vluchtelingen en migranten in België (DS0816, DS1116, DS1816, DS2116, HLN0316, HLN0416, HLN0516, HLN1216, HLN1316, HLN1616, HLN1816, HLN2016). Vooral Het Laatste Nieuws ontfermt zich over dergelijke berichtgeving. Politietroepen, -helikopters en -speurhonden werden ingeschakeld om *sans-papiers* te zoeken tijdens een *sweepingactie*, alsof ze criminelen zijn. Transmigranten werden uit vrachtwagen *gehaald* en er is sprake van een *strijd*. Auteurs leggen de woorden in de mond van vluchtelingen en sans-papiers zonder enige fundering. De juridisch correcte benamingen worden dan ook door elkaar gebruikt. De nationaliteit wordt opnieuw altijd vermeld wanneer die geweten is. Bij criminele feiten

zoals diefstal of klacht van aanranding, wordt enkel een politieke actor, meestal staatssecretaris voor Asiel & Migratie, aan het woord gelaten als tegenreactie op de gebeurtenissen. Vluchtelingen of hun woordvoerders en advocaten komen zo goed als niet aan bod. De auteurs laten doorschijnen dat asielzoekers en vluchtelingen in België misschien wel teveel rechten hebben. In deze artikels vullen vluchtelingen veelal een passieve functie in, waarbij de *sans-papiers* de actie ondergaan en politieagenten de actievoerders zijn. Dit komt overeen met de bevindingen van Van Dijk (1998) die aan de hand van transitiviteit aantoont dat etnische minderheden vaak een passieve rol krijgen toebedeeld. Ook bij diefstal en aanranding spelen politieagenten een actieve rol.

Opmerkelijk is dat in enkele gevallen een dehumaniserend of criminaliserend event uit de doeken wordt gedaan, om dan in een laatste alinea gelinkt te worden aan een compleet losstaand feit (DS0716, DS2316). Zo wordt na een relaas over hoe vluchtelingen worden opgejaagd door de politie, uit het niets verwezen naar inbraken in dezelfde regio zonder enig bewijs dat deze door *sans-papiers* waren gebeurd. Daarnaast wordt in een artikel over diefstal op het einde nog een link gelegd met 954 vluchtelingen die in Lommel zullen toekomen om er onderdak te vinden, wat helemaal niets te maken had met de eerder genoemde gebeurtenis.

3.1.2.3. Conclusie onderzoeksperiode: januari 2016

Uit de analyses kan geconcludeerd worden dat tal van dehumanisatietechnieken voorkomen in de krantenartikelen van 2016. Van hoe vluchtelingen en migranten leven in vluchtelingenkampen tot hun criminele daden die een gevaar zijn voor onze samenleving/ het wij vs zij discours is meer dan aanwezig en zorgt voor een symbolische distantiëring (Chouliaraki, 2017).

Vluchtelingen zijn een controversieel onderwerp in het publieke debat tijdens deze periode. Beide kranten gebruiken dan ook vluchtelingen als lokaas om mensen aan te sporen hun artikel te lezen. Zowel De Standaard als Het Laatste Nieuws hanteerden in 2016 een wij vs zij structuur in hun berichtgeving. Vluchtelingen en migranten leven als dieren in vluchtelingenkampen, wat metaforisch wordt benadrukt. Daarnaast gedragen zij zich als criminelen in onze Belgische staat die hen onderdak geeft. Dit tekort aan zowel civilisatie als moreel bewustzijn maakt deel uit van de otherness die Saïd beschrijft in Oriëntalisme (Saïd, 1987). De Standaard linkt discursieve events waar mogelijk aan de politiek en laat dan ook politici vaak aan het woord, terwijl HLN als populistische krant betrokken burgers en burgemeesters een plaats geeft.

HLN speelt vaker in op sensatie door voornamelijk criminele feiten en onmenselijke toestanden te beschrijven. Dehumanisatie treedt in beide kranten op net zoals in de literatuurstudie beschreven werd. Metaforen, criminele daden en de link met ziektes in combinatie met collectivisatie, decontextualisering en silencing zorgen voor een psychologische distantiëring tussen de lezer en

vluchtelingen. Veralgemeningen op basis van nationaliteit zorgen voor een aanzet tot stereotypering van nationaliteiten als deviant en/of crimineel.

Door de beschrijving van grote sweepingacties om 'illegale migranten' te vinden en aan te houden, worden ze als criminelen geportretteerd. Events waarbij vluchtelingen, asielzoekers en migranten criminele feiten plegen worden in een artikel samen geplaatst om de lezer een overzicht te bieden van de voorbije maand. Silencing en collectivisatie zijn terug te vinden. Er is binnen dit discours dan ook altijd plaats voor de verwijzing naar 'illegalen' of 'illegale migranten'. Zoals in de literatuurstudie aan bod kwam, kan een mens an sich niet illegaal zijn en draagt dit dus bij tot dehumanisatie. Criminaliserende artikels verwijzen op het einde meerdere malen naar andere negatieve gebeurtenissen die niets met het besproken event te maken hebben, dit zowel in DS als in HLN.

3.1.3. Analyses onderzoeksperiode: januari 2018

3.1.3.1. Krantenkoppen

Het eerste dat opvalt tijdens de analyses van januari 2018 bij De Standaard, is dat de titels amper 'vluchteling' e.a. vermelden. Ook Het Laatste Nieuws gebruikt deze term minder als lokaas. De krantenkoppen verwijzen eerder naar lopende onderzoeken of voorgaande artikels, er vanuit gaande dat de lezer weet waar het over gaat. De titelconnotaties van De Standaard zijn over het algemeen veel positiever dan in de eerste onderzoeksperiode. Het Laatste Nieuws kiest dan weer voor dramatiserende koppen die vaak de omvang van een groep vluchtelingen vermelden (HLN0418, HLN0918, HLN1018, HLN1118) of die wandaden van vluchtelingen tijdens een discursief event in de kijker zetten (HLN0318, HLN0618, HLN0718, HLN1218, HLN1318, HLN2018, HLN2118, HLN2418). In enkele gevallen komt het wij vs zij discours sterk in de titel terug, zoals *Sociale zekerheid veiligstellen of vluchtelingen helpen* (HLN1718) of *100 miljoen spendeert Vlaanderen aan vluchtelingen* (HLN2218). Misleidende titels komen natuurlijk nog steeds voor. Zo insinueert *Zorgen om stijgend aantal vluchtelingen* dat de vluchtelingensituatie uit de hand dreigt te lopen. Maar het artikel reflecteert uiteindelijk enkel de bezorgdheden van burgemeester Dereeper die vreesde dat meer vluchtelingen naar zijn stad zouden trekken.

3.1.3.2. Algemene inhoud

Tussen september en december 2017 kwamen verschillende discursieve events aan bod in de media, die in januari 2018 nog werden opgevolgd. De Soedancase vormde de aanleiding voor een verandering in het heersende discours van De Standaard. Het Laatste Nieuws rapporteerde overmatig over transmigranten en hun illegaliteit, die door een verwarring van juridische termen ook vluchtelingen in dat verhaal betreft.

3.1.3.2.1. Incompetentie van de staat

in september 2017 kwam aan het licht dat Soedanese vluchtelingen die gerepatriëerd werden naar Soedan, gefolterd werden bij hun terugkeer. Daardoor werd het asiel- en migratiebeleid van Theo Francken aan de kaak gesteld. De Soedanese uitwijzingen lagen dan ook voor enige tijd stil. Het Commissariaat Generaal voor Vluchtelingen en Staatlozen startte een onderzoek naar de risico's voor terugkerende Soedanezen. Nieuwszenders en kranten berichtten uitgebreid over de hele situatie waarbij België vluchtelingen uitwijst die effectief levensgevaar lopen bij terugkeer. In januari was de storm al wat gaan liggen. Het Laatste Nieuws rapporteert aan het begin van de maand enkel over een specifieke case omtrent een Soedanees. De Standaard rapporteert hier ook over maar gaat uitgebreider te werk en volgt het event nog op binnen de politieke context. In de artikels van De Standaard (DS0218, DS0318, DS0518, DS0418, DS0718, DS2118) die hierover handelen wijzen de auteurs op de incompetentie van de regering en het CGVS omdat het *'langverwachte'* repatriëringsonderzoek nog *'goed en wel moet beginnen'*. Het CGVS moet *'nog altijd uitdokteren'* hoe het onderzoek namelijk zal voeren. De communicatie uitgaande van de regering wordt als chaotisch beschreven. De autoriteit van het CGVS wordt dan ook in vraag gesteld. Ironische opmerkingen worden waar mogelijk gebruikt, zoals in artikel DS0418: *'Het grondige werk moet eigenlijk gebeuren voor je mensen terugstuurt, niet erna'*. En hoewel sommige auteurs dit onderzoek als niet gemakkelijk bestempelen, is het wel van levensbelang en dringend. De Belgische staat ging de mist in. Humanitaire organisaties zoals Amnesty International geven kritiek. België is *'hardleers'* en moet veel fouten maken eer het iets juist doet. Ons land *'zondigt'* tegen de procedures. Sterke uitspraken van Jan Jambon komen er ook aan te pas, die opperde dat het aantal Soedanezen *'exponentieel'* steeg sinds de uitwijzingen stillagen. Concrete cijfers worden er niet gebruikt, maar er wordt wel gesproken over *'het aantal Soedanezen'*. Het *'aanzuigeffect van Soedanezen'* waar Jambon het over heeft wordt net zoals andere uitspraken tussen aanhalingstekens gezet, een teken waarmee de auteurs zich distantiëren van de uitspraken. Het Laatste Nieuws blijft op neutraal terrein bij de beschrijving van de Soedancase waarbij een Soedanees wordt bevrijd omdat er niet genoeg bewijs was dat hij geen risico liep bij terugkeer.

In die trend vinden we andere artikels die niet over het Soedan-onderzoek berichtgeven, maar de correcte werking van het Belgische asielbeleid wel in vraag stellen (DS1118, DS1218). Het wij vs zij discours legt opnieuw de nadruk op hoe wij – de Belgische samenleving – falen in het beschermen van de vluchtelingen. Kinderen worden aan hun lot overgelaten en 'wij' zouden ons moeten schamen voor hun situaties hier in de Belgische opvangcentra. De vluchtelingencrisis is een managementprobleem van de overheden. De leden van de Europese Unie hadden te weinig middelen om aankomende vluchtelingen op te vangen, waardoor de burgers ongerust worden door

de onkunde van hun staat. Af en toe komt een artikel naar voor dat aantoonde dat de vluchtelingen het hier eigenlijk wel goed hebben (DS1618), want de meesten vinden hier gemakkelijker werk dan de tweede generatie migranten of werkzoekenden. Er wordt dan echter geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten migranten en vluchtelingen. De auteur beperkt zich tot '*werk vinden*', los van welke sector en welk loon. Dit kan onnodig de illusie geven dat migranten het werk van Belgen inpikken, en kan leiden tot vooroordelen bij het publiek.

3.1.3.2.2. Transmigranten

Transmigranten zijn een andere hot topic waar Het Laatste Nieuws opvallend veel over schrijft (HLN0218, HLN0818, HLN1218, HLN1318, HLN1418, HLN2018, HLN2318, HLN2618). Hier komt een criminaliserend discours aan te pas. Transmigranten worden gevonden in vrachtwagens en boten omdat ze willen overvaren naar het Verenigd Koninkrijk. Er wordt op een passieve manier naar hen verwezen. Ze komen opnieuw vooral in aantallen voor en metaforen worden te pas en te onpas gebruikt. Migrant komen *druppelsgewijs* terug na een stopzetting van arrestaties (HLN1218); na een *daling* van migranten is er nu weer een *klim* (HLN1218); migranten verblijven *massaal* aan het station. Vluchtelingen knippen omheiningen aan parkings door die burgemeesters dan moeten laten herstellen. Enkel verlies bijna hun leven tijdens roekeloze acties. De termen vluchtelingen en transmigranten worden door elkaar gebruikt. Een *vluchtelingenprobleem* op een parking bleef escaleren, waarna *agenten een waarschuwingsschot moesten lossen*. Er volgt geen verwijzing naar enige context en laat veel aan de verbeelding over. Parkings zijn gesloten omwille van vluchtelingenproblematiek, wat weer geen context biedt. Nooit wordt een vluchteling of transmigrant aan het woord gelaten.

3.1.3.2.3. Economische bedreiging

De trend om vluchtelingen te integreren zoals in 2016 het geval was, schijnt veel minder door (HLN0918, HLN1018, HLN1118, HLN1718, HLN1818, HLN2218). Ondanks alle hulp die wij als Belgische staat hebben verleend, staan er *nog* 1000 vluchtelingen aan de grens (HLN1018). Daar zorgde de *ontmanteling* van de *Jungle van Calais* voor. De burgemeester van Oudenburg maakte zich zorgen over de stijgende vluchtelingenaantallen (HLN1110). Een opiniestuk van Bart De Wever wordt volledig ontleed met tegenwind van de oppositiepartijen (HLN1718). Wij zijn een hulpvaardige staat die vluchtelingen willen helpen, maar de investeringen die we doen in andere nationaliteiten kosten ons onze sociale zekerheid. De vluchtelingen en migranten vormen nog steeds een economische bedreiging voor de welvaart van onze staat. Maar aan de andere kant is er tegenstrijdige berichtgeving die meldt dat *Vlaamse integratiecentra staken omdat de instroom van vluchtelingen was stilgevalen* en er werknemers hun werk dreigden te verliezen (HLN0918). Dit komt overeen met

het in de literatuurstudie geciteerd werk van Greussing & Boomgaarden (2017), die aantoonen dat vluchtelingen een economische last zijn die een gevaar betekenen voor 'onze' welvaart.

In HLN2218 wordt opgesomd wat Vlaanderen voor de vluchtelingen betaalt, om dan te zeggen dat er extra zaken bijkomen waar moeilijk een som op kan worden geplakt. Vluchtelingen kosten 100 miljoen extra dan het jaar voordien, hoewel er niet meer uitgegeven wordt dan voorzien. Er wordt niet gezegd waarom alsnog wordt verwezen naar hoeveel vluchtelingen er nu geholpen worden vergeleken met vorig jaar. Vlaanderen ondergaat de kosten die het migratiebeleid met zich meedraagt en schuift de schuld op de vluchtelingen, terwijl de meeste kosten te wijten zijn aan bureaucratische zaken die Vlaanderen aan vluchtelingen oplegt tijdens het inburgeringstraject. Deze bureaucratische procedures kunnen echter *niet afgelijnd worden*. Daarnaast betalen we voor specifiek 37 miljoen Soedanezen ook een groot bedrag. Er wordt opnieuw niet vermeld hoeveel vluchtelingen er wereldwijd zijn en hoeveel van hen in België terecht komen. Context en perspectief bieden komt er niet aan te pas. *Onze overheid besteedt 165 miljoen (van 91 miljard) aan leefloners met een andere nationaliteit* (HLN1818). Hier wordt ook de nadruk gelegd op de grote investeringen van de Belgische staat, maar wordt er eindelijk wel eens vermeld wat de totale begroting inhoudt.

Naast deze bevindingen blijft de toon van het resterende nieuws bij De Standaard negatief (DS0918, DS1018, DS1118). Politieagenten zijn actieve actoren die Soedanezen aan het Noordstation oppakken. 'Wij' moeten een oplossing vinden om de '*vluchtelingenstroom in te dijken*'. 'Wij' moeten ons zorgen maken over het lot van de vluchtelingen. Dehumanisatietechnieken komen minder voor, maar zijn wel nog steeds aanwezig. Zo worden er acties ondernomen tegen de '*toevloed van migranten*', '*barst de vluchtelingencrisis los*', wordt de dienst Vreemdelingenzaken '*overspoeld*' en ontpopt het Maximiliaanpark zich tot een 'klein Calais'. Vluchtelingenkwesties worden minder snel en uitgebreid aan uitspraken van politieke partijen gelinkt dan in 2016.

3.1.3.3. Conclusies onderzoeksperiode januari 2018

De analyses wijzen erop dat er nog steeds sprake is van een wij vs zij structuur in de verschillende discourses. Transmigranten worden als criminelen beschreven, vluchtelingen kosten ons geld terwijl we falen in het beschermen van de vluchtelingen. Dehumanisatietechnieken komen minder vaak voor dan in 2016 in beide kranten, maar HLN blijft domineren.

Bij De Standaard draait het nu om 'ons land' dat niet de juiste middelen aanwendt om vluchtelingen te helpen en te beschermen. Aanleiding hiervoor is het Soedan-onderzoek, een thema dat vaak terugkomt en kennis geeft van een breder discours dat te vinden is in ook andere artikels van enkel De Standaard. De Belgische staat faalt erin vluchtelingen te beschermen. Het is 'onze' schuld, wij zijn een nalatig land. Wij moeten vluchtelingen die hier mogen blijven helpen met hun integratie en

moeten ons dan ook schamen voor hun levensomstandigheden in onze opvangcentra. Vluchtelingen binnen deze context worden als *mensen, gerepatrieerden of teruggestuurden* beschreven. Het discours uit de literatuurstudie waarbij de staat de beschermer is die hulpeloze vluchtelingen moet helpen wordt in vraag gesteld. Het ontwikkelt zich verder als de staat die faalt in het helpen van vluchtelingen. Hoewel dit een discours is dat in eerste instantie positief gekant is naar vluchtelingen toe, blijven metaforen, collectivisatie en silencing domineren. Othering is aanwezig aangezien het discours blijft onderstrepen hoe vluchtelingen hulpeloos en afhankelijk zijn van ons.

Bij HLN is een andere trend zichtbaar. Het dehumaniserend discours van 2016 is veranderd naar een waar vluchtelingen een economische bedreiging zijn geworden voor onze staat. We staan twee jaar verder en nog blijven er vluchtelingen aan onze grenzen toekomen. Ondertussen zijn zij die al hun vluchtelingenstatus gekregen hebben op zoek naar werk en onderdak, wat de burgers aan belastinggeld kost. De sociale zekerheid komt onder druk te staan. Waar in 2016 werd geschreven over het inburgeringsproces en diverse integratie-initiatieven, komt in 2018 de kostprijs van dat alles naar boven. Die wordt niet in perspectief geplaatst, waardoor niet duidelijk is of de kostprijs hoog of laag is ten opzichte van het jaarlijks begrotingsbudget. Losse statements kunnen gemakkelijk als waarheden aanvaard worden als ze niet met een kritische blik gelezen worden.

Metaforische beeldspraak blijft aanwezig in zowel DS als HLN. Er wordt verwezen naar een vluchtelingenstroom en niet naar vluchtelingen als mensen. Migranten worden ongeacht hun reden tot migratie veralgemeend tot hun nationaliteit en geaggregeerd. HLN speelt nog steeds in op sensatie door bericht te geven over transmigranten die op illegale wijze naar het Verenigd Koninkrijk willen reizen. Door migranten te linken aan illegale transportmogelijkheden, wordt de nadruk gelegd op hoe ze de wet overtreden en is er sprake van een crimineel discours. Vluchtelingen worden nog steeds gereduceerd tot hun nationaliteit.

3.2. Discursieve praktijk

Een belangrijk kenmerk van KDA is dat geanalyseerde teksten in hun context worden geplaatst. Nieuws is het resultaat van verschillende institutionele en professionele praktijken die de keuze van journalisten beïnvloeden (Boyd-Barrett & Rantanen, 2004). Voor deze studie is de contextuele dimensie van het mediabeleid van belang.

Voorgaand onderzoek toonde aan dat door de komst van het digitale landschap de mainstream media zich afstemmen naar de wensen van het doelpubliek. Sensationele events die niet te kostelijk zijn om op te volgen worden daarom nagestreefd door journalisten die onder constante prestatiedruk staan. Het doel is om events te brengen die het publiek aanspreken en goed verkopen, eerder dan events die nieuwswaardig en belangrijk zijn. De verkoopcijfers en

advertentieopbrengsten blijven dalen. Hoewel dit deels gecompenseerd wordt door stijgende digitale verkoopcijfers, staan mediabedrijven onder druk van kosten-efficiëntie en kunnen ze vaak ook niet anders dan dit marketinggerichte denkpatroon toe te passen (Van Leuven et.al., 2015; Harcup & O'Neill, 2017).

De laatste jaren treedt er onder de economische impuls meer concentratie en congruentie van mediabedrijven op waardoor redacties het moeilijker hebben om hun individuele stijl te behouden. Sinds de oprichting van Mediahuis in 2013 is de concentratie van mediahuizen in Vlaanderen toegenomen. 2 uitgeverijen domineren de krantenmarkt: Mediahuis en De Persgroep (VRM, 2017). Als gevolg van de kosten-efficiëntie en onderlinge concurrentie worden artikels en informatie van elkaar overgenomen. Dit zorgt voor weinig diversiteit in artikels van verschillende kranten (De Keyser, 2010). Desondanks blijkt uit de analyses dat hoewel DS en HLN over dezelfde thematiek berichten, ze over weinig overlappende specifieke events beschikken. HLN gaat als populaire krant dan ook vaker over lokale gebeurtenissen rapporteren, terwijl DS waar mogelijk naar de politiek verwijst en meer diepgang biedt. Daarnaast betreft HLN vaker civil society actoren aangezien het als populaire krant human interest verhalen brengt.

Tegenwoordig staat De Standaard als een centrumkrant bekend (De Bens & Raeymaeckers, 2010). Zelf positioneert de krant zich als 'hét merk voor de jonge en hoogopgeleide opinionleader'. 65,5% van de lezers beschikt dan ook over universitair diploma. Steeds meer kaderleden nemen een abonnement op DS. Deze krant claimt nieuws te brengen met meer diepgang en betekenis. Dit kan in verband staan met de vele quoteringen van politici, experts en officiële instanties die uit de analyses blijken, maar kan niet als causaal beschouwd worden. Het gebruik van officiële bronnen, politie of andere autoriteiten als hoofdbronnen in plaats van leiders of woordvoerders van minderheden, heeft volgens Van Dijk (1991) als doel het marginaliseren van minderheden. De elite komt het meest aan het woord omdat zij een gemakkelijkere toegang hebben tot de media. Hun meningen zullen dan ook vaker gerepresenteerd worden in de berichtgeving. Elitebronnen – veelal gouvernementele actoren - focussen zich op de problemen in de gemeenschap (Rodney & Wood, 2015). Dit is te wijten aan het feit dat wanneer de woordvoerder van een minderheid aan het woord komt, die als partijdig worden gezien. Terwijl de autoriteiten, politieagenten of regeringen als neutraal worden beschouwd (Van Dijk, 1991). Volgens Fishman (1980) zijn elitebronnen echter een gevolg van efficiëntieoverwegingen. Ze beschikken over precieze informatie en hebben een autoritair of betrouwbaar imago, wat minder controlewerk van journalisten impliceert (Fishman, 1980). Hoewel andere onderzoeken aantoonden dat DS zich als elitekrant meer focust op contextualiseren, was dit in deze analyses niet het geval. De context werd zelden gegeven of er werd gerekend op de kennis van de lezer.

Een onderscheid die we kunnen maken tussen de populaire krant en de kwaliteitskrant is het citeren van ngo's. DS2018 quoteert er het meest, ondanks het feit dat ngo's civil society actors zijn en eerder in een populaire krant zouden moeten verschijnen (Boyd-Barrett & Rantanen, 2004). Castells (2008) opperde dat ngo's een belangrijke rol spelen in het publieke debat. Journalisten zijn zich ervan bewust dat ze nuttig zijn bij verslaggevingen, maar wijzen erop dat ze elk hun eigen agenda hebben. Rodney & Woord (2015) opperen dat ze in tegenstelling tot elitaire actoren de aandacht van de lezer willen vestigen op de problemen voor de migranten. De boodschap die deze organisaties willen overbrengen moet dus in de juiste context geplaatst worden. Er kruipt veel tijd in om de betrouwbaarheid van hun info na te kijken. Net dit kan een reden zijn waarom een krant zoals De Standaard - die diepgang verzekert - zijn tijd daarin investeert om een breder beeld te kunnen schetsen naar de lezer toe (Castells, 2008). Het feit dat vluchtelingen vaak gelinkt worden met nationaliteit kan ook een gevolg zijn van te weinig beschikbare gegevens over de personen in kwestie. Vaak zijn namen niet gekend of worden ze in persconferenties of persberichten niet meegedeeld.

Alternatieve actoren – burgers en ngo's - komen in de eerste onderzoeksperiode veel minder aan bod. Er valt echter op te merken dat de prominente aanwezigheid van civil society actoren in HLN 2016 plaatsmaakt voor politieke actoren in 2018. Dit kan een gevolg zijn van de criminaliserende thematiek waarbij het (asiel)beleid in vraag wordt gesteld tijdens deze onderzoeksperiode. Het feit dat HLN zich op zijn beurt profileert als een krant voor het hele gezin, die zoekt naar de leefwereld van de lezer, kan eveneens een reden zijn voor de vele burgers die aan het woord worden gelaten. Het zorgt ervoor dat de lezer zich gemakkelijker kan relateren en zich betrokken voelt. Voorgaand onderzoek toonde aan dat zelfs burgers vaak gepaard gaan met frames, wat suggereert dat hun quoterings geen weerspiegeling is van de samenleving maar een resultaat van journalistieke praktijken (Rodney & Wood, 2015). In de onderzoekseenheden van dit onderzoek werden artikels uitgesloten die in twee of minder regio's werden uitgegeven, omdat het onderzoek zich op de nationale berichtgeving focust. Desondanks blijft duidelijk dat binnen de geselecteerde artikels van HLN het lokale aspect belangrijk is, wat vertaald wordt in een terugkerende quoterings van burgemeesters en andere lokale politici.

3.3. Sociale praktijk

Van Dijk (1991) stelde dat het onbegonnen werk is om alle ideologieën in relatie tot een discours in kaart te brengen. Desondanks is het wij vs zij discours een kenmerk van veel ideologische structuren. In de tekstuele analyses werden wij vs zij structuren terug te vinden als een socio-culturele polarisatie: 'zij' hebben een criminele cultuur, 'zij' leven als dieren in kampen,... . De dominante

representatie van wij – als in de Belgische burgers – werd tot stand gebracht door de selectie van actoren. Autoritaire en geloofwaardige bronnen zoals politieagenten, instituten, overheden en experts volgen elkaar op. De inferieure other werd gecollectiviseerd en kreeg geen platform om zijn opinie te uiten.

Wat op te merken valt in de geanalyseerde berichtgeving is dat er sprake is van een discoursshift over de twee jaren. De Standaard en Het Laatste Nieuws beschikken beide over een dehumaniserend discours in 2016. Othering komt tot stand door silencing, collectivisatie en decontextualisatie. In DS2016 is België een land dat grote aantallen vluchtelingen moet helpen en de toestroom moet indijken om zichzelf te preserven. ‘Wij’ doen ons best hen te integreren ondanks hun tekort aan civilisatie en gezond verstand – wat wordt gespiegeld in een dehumaniserend en criminaliserend discours die in dezelfde lijn staat als het Oriëntalisme door Saïd beschreven: het geciviliseerde Westen is superieur aan een onderontwikkeld en dus inferieur other. Deze binaire opposities leiden tot een algemene stereotypering van vluchtelingen (Said, 1987; Hall, 1997).

Dit discours evolueert echter op een altruïstische manier naar een land met een falend asielbeleid dat op een onmenselijke manier omgaat met vluchtelingen. Toch weerspiegelt dit ondanks de berispende toon opnieuw een polarisatie en dus wij vs zij structuur, want wij zijn als welvarende staat zelf niet in staat om deze hulpeloze others te helpen. Het Laatste Nieuws volgt dit discours amper tijdens de onderzoeksperiode van 2018. Het blijft bij een overwegend criminaliserende invulling en haalt de economische kosten van vluchtelingen voor onze welvaartstaat aan. Wanneer de berichtgeving aantoont hoe vluchtelingen zich integreren kan dit niet zonder aan te tonen wat de bijdrage is van de opvangstaat.

4. Conclusie

Aan de hand van een discoursanalyse is onderzocht hoe vluchtelingen worden gerepresenteerd in de meestgelezen kranten Het Laatste Nieuws en De Standaard. De publieke opinie evolueerde van een neutraal naar negatief standpunt ten opzichte van vluchtelingen. Oorspronkelijk waren de negatieve gevoelens gericht op de impact die de komst van de 'vluchtelingenstroom' op het dagelijkse leven van de Belgische bevolking zou hebben. Twee jaar later zat de bezorgde meerderheid voornamelijk in met het migratiebeleid op nationaal en Europees niveau. Minder en minder mensen vertrouwden in een objectieve berichtgeving van vluchtelingen en verduidelijkten dat hun representaties te negatief zijn in de Belgische media, met te weinig context.

In het voorjaar van 2016 was immigratie een van de grootste bekommernissen voor de Belgische bevolking. Meer dan de helft van de Belgen stond er negatief tegenover. Angstgevoelens werden aangewakkerd door de link tussen terrorisme en vluchtelingen. De berichtgeving was in de periode voor de peilingen dan ook criminaliserend. De tekstuele analyse maakte duidelijk dat in 2016 zowel De Standaard als Het Laatste Nieuws voornamelijk discursieve events selecteerden waarbij vluchtelingen worden gedehumaniseerd of gecriminaliseerd. Dit deden ze door de persoonlijkheid van vluchtelingen te beperken tot hun levensomstandigheden en ongeciviliseerde gerapporteerde acties. Het geeft binnen de affectieve dimensie van de second level agendasetting een negatieve toon aan de berichtgeving. Vluchtelingen worden als een offline clickbait gebruikt in de titels om de aandacht van de lezers te trekken.

Uit de peilingen van 2018 bleek dat migratie nog steeds als het voornaamste probleem werd beschouwd. Die peilingen beklemtonen nu wel dat dit voornamelijk op het nationaal en Europees beleid gericht is. De Standaard gaat in de periode daarvoor breken met het idee dat vluchtelingen een probleem zijn voor de staat. De Soedancase was hiervoor het startsein. Onmenselijke omstandigheden in vluchtelingenkampen en criminaliserende artikels maken plaats voor twijfel over de menselijkheid van het Belgische asielbeleid. De onbekwame staat wordt als culprit van het lijden van vluchtelingen aangewezen. Het Laatste Nieuws volgt dit discours niet, maar gaat toch wel in dezelfde trend berichtgeven op bredere schaal. Korte artikels over criminele feiten van vluchtelingen en asielzoekers domineren nog steeds. Toch is het merkbaar dat het economisch discours op het breder niveau inspeelt door aan te halen wat voor kosten de staat heeft aan vluchtelingen. Ondanks verschillende initiatieven en onderzoeken die allen proposities op tafel legden om een beter mediabeleid te voeren omtrent de representatie van vluchtelingen, blijven de pogingen schaars. DS en HLN doen in 2018 een inspanning tot meer context door experts in te schakelen waar mogelijk.

Net zoals politici worden deze gefunctionaliseerd en formeel genomineerd. Vluchtelingen ondergaan echter nog steeds dezelfde dehumanisatietechnieken. Ondanks een verandering naar een milder discours als gevolg van de Soedancase, blijven vluchtelingen een gemarginaliseerde minderheid. Ze worden gereduceerd tot aantallen, krijgen geen stem en hun situaties worden amper gecontextualiseerd. Waar mogelijk staat de nationaliteit vermeld. Empathie opwekken door symbolische nabijheid te creëren wordt nergens toegepast. Integendeel, net symbolische distantiëring komt door deze technieken tot stand. In dezelfde lijn als vorige onderzoeken naar de representatie van vluchtelingen en migranten in de Belgische media, wordt de toon enkel zachter wanneer minderjarige vluchtelingen ter sprake komen als kwetsbare groep.

Dat sociale actoren onevenwichtig aan bod komen in de berichtgeving is duidelijk. Het feit dat politieke actoren het debat in een stijgende trend blijven domineren over beide onderzoeksperiodes zorgt er voor dat de machtsverhoudingen in hun voordeel opwegen. Voornamelijk coalitiepartijen worden aan het woord gelaten. Ze kunnen zo de standpunten van hun partijen propageren en zo hun heersende ideologie in stand houden. Doordat ze worden gefunctionaliseerd en formeel genomineerd winnen ze aan geloofwaardigheid en autoriteit, aangezien ze naast politici ook kenners horen te zijn binnen hun domein. Hoewel zij als officiële bronnen worden gepercipieerd door de lezer - omdat politici vaak de officiële versie van feiten kennen - zijn ook zij geleid door de ideologie van hun partij. De standpunten van betrokken personen die geen expertise hebben in een bepaald domein worden dan aan de kant geschoven. Dit is een manier van second level agendasetting op de substantieve dimensie door kwalificaties en integriteit van de actor te vermelden. Voor vluchtelingen echter is dit niet het geval. Elk discours ondersteunt een wij vs zij structuur die terug grijpt naar de totstandkoming van het postkoloniaal discours zoals beschreven door Said. Binaire opposities die impliciet naar voor worden geschoven vormen de basis voor otherness. De reductie tot nationaliteit legt het pad voor verder stereotypering die uiteindelijk naar dehumanisatie kan leiden.

Redacties worden beperkt in hun berichtgeving door kosten-efficiëntie en bijkomende hoge werkdruk. Eerlijke context bieden aan vluchtelingenkwesies is niet altijd vanzelfsprekend. De Standaard breekt met het heersende discours naar wat op het eerste zicht positief lijkt voor het imago van vluchtelingen, maar blijft desondanks met een wij vs zij structuur te werk gaan. Het Laatste Nieuws daarentegen blijft op duidelijke dehumaniserende manier het nieuws brengen. Het criminaliserend discours maakt plaats voor onderwerpen die ook in andere onderzoeken primeerden, zoals de economische dreiging die vluchtelingen representeren voor onze staat. Hoewel journalisten niet altijd de mogelijkheid hebben om context te bieden aan discursieve events, kunnen ze zeker wel vluchtelingen de kans geven aan het woord te komen. Ngo's en humanitaire organisaties mogen hun eigen agenda hebben, maar dat hebben politici ook. Ze daarom minder

kansen geven in de media is onredelijk. Zij kunnen net de menselijkheid van vluchtelingen onderstrepen en voor meer empathie zorgen. Uit de analyses kan geconcludeerd worden dat er effectief een wijziging in discours is over de 2 jaren, die gelijkloopt met de publieke opinie maar geen causaal verband aangeeft.^{a2}

5. Beperkingen

Door praktische redenen kan dit onderzoek geen volledig overzicht bieden van de Vlaamse gedrukte pers. Om een link te leggen tussen beide mediabedrijven Mediahuis en De Persgroep kunnen verdere studies De Morgen en Het Nieuwsblad als tegenhangers van De Standaard en Het Laatste Nieuws bestuderen. Dit zou eventueel kunnen wijzen op een gelijke evolutie in discours in populaire kranten en kwaliteitskranten van losstaande mediahuizen. Het doel van dit onderzoek was echter te bestuderen of er een wijziging van discours was in de twee meest gelezen Vlaamse kranten in een willekeurige periode na de vluchtelingencrisis van 2015. Aangezien de artikelen enkel geselecteerd werden op de term vluchteling* om een surplus aan onderzoekseenheden te vermijden, kan het zijn dat sommige relevante artikelen die over het migratiebeleid en andere gerelateerde topics handelen niet in de analyses zaten. Verder is er een mogelijk verband tussen de publieke opinie en de representatie van vluchtelingen in de media, maar de metingen van de publieke opinie omvatten ook de Waalse bevolking. Sinds Waalse kranten niet geïntegreerd waren in de analyses kan moeilijk geconcludeerd worden dat er een verband is tussen beide onderzoeken.

6. Aanbevelingen voor verder onderzoek

Volgende onderzoeken kunnen gerichte enquêtes of diepte-interviews voeren met een representatieve steekproef van de lezers van De Standaard en Het Laatste Nieuws. Een peiling naar de publieke opinie - afgestemd op hoe het nieuws berichtgeeft over vluchtelingen - kan dan inzichten bieden over in welke mate er sprake is van second-level agendasetting in Vlaanderen. De Morgen en Het Nieuwsblad kunnen geïntegreerd worden om een breder beeld te krijgen van de representatie in een populaire en kwaliteitskrant in beide dominerende Vlaamse mediabedrijven.

Tabellen

Tabel 1 : Procentuele weergave van beschrijvingen van vluchtelingen en verwante begrippen
DS2016

DS2016

	Negatief	Neutraal	Positief
Vluchtelingen	26		
Buitenlanders	1		
Nationaliteit als subst/adj	9		
Illegalen/ illegale migranten	6		
Getal	13		
Mensen + aantal	3		
Vreemdelingen	3		
Migranten		9	
Erkende vluchteling		1	
Minderjarigen		1	
Asielzoekers		16	
Sans-papiers / mensen zonder papieren		4	
Kinderen zonder papieren		1	0
Gasten		0	1
Nieuwkomers		0	4
	61	33	6
			100

Tabel 2 : Procentuele weergave van beschrijvingen van vluchtelingen en verwante begrippen
DS2018

DS2018

	Negatief	Neutraal	Positief
Vluchtelingen	14		
Nationaliteit	23		
Man + nationaliteit	5		
Mensen + nationaliteit	2		
Getal/ verwijzing naar aantal (eg 'tal van')	7		
Illegale transitmigranten	2		
Oorlogsvluchtelingen	2		
Sans-papiers / mensen zonder papieren		2	
Asielzoekers		2	
Minderjarigen/ kinderen		5	
Mensen		5	
Erkende vluchteling		2	
Nieuwe migranten		2	
Migranten		11	
Teruggestuurden / gerepatrieerden		5	
Transmigranten		9	
Nieuwkomers		0	2
	55	43	2
			100

Tabel 3 : Procentuele weergave van beschrijvingen van vluchtelingen en verwante begrippen
HLN2016

HLN2016

	Negatief	Neutraal	Positief
Vluchtelingen	31		
Nationaliteit	8		
Illegalen/ illegale migranten	5		
Getal	28		
Vluchtelingenkinderen	1		
Jonge vluchteling	1		
Mensen	1		
Migranten		5	
Asielzoekers		16	
Transmigranten		1	
Nieuwkomers			2
	75	23	2
			100

Tabel 4 : Procentuele weergave van beschrijvingen van vluchtelingen en verwante begrippen
HLN2018

HLN2018

	Negatief	Neutraal	Positief
Vluchtelingen	23		
Illegalen/ illegale migranten	2		
Nationaliteit	20		
Getal/ verwijzing naar aantal (eg 'tal van')	15		
Mensen + nationaliteit	1		
Oorlogs/bootvluchtelingen	2		
Personen/ mensen + aantal	2		
Leeftijd	4		
Verstekelingen	1		
Migranten		10	
Asielzoekers		2	
Transmigranten		7	
Erkende vluchteling		1	
Bewoners Noordstation/Maxpark		2	
De man		1	
Sans-papiers / mensen zonder papieren		1	
Nieuwkomers			1
Gasten			1
	72	26	2
			100

Tabel 5 : Weergave aantal sociale actoren per categorie HLN2016

HLN2016															
	Personalisatie (instituut)	Nominatie			Functionalisatie	Identificatie						Aggregatie	Objectivatie	Impersonalisatie	
		formeel	informeel	semiformeel		leeftijd	afkomst	klasse	geslacht	Classificatie	Relationeel	Fysiek			
Vluchtelingen			1			10	18						41	34	1
Politici bij naam		15			16										
Politiek instituut	2														
Instituut	8														
Burgers		8			4	8	4				3			1	11
Experts		11			8	4									
Ngo's / humanitaire org	5	1													
Politie	4	4			4								1		

Tabel 6 : Weergave aantal sociale actoren per categorie HLN2018

HLN2018														
	Personalisatie (instituut) Nominatie Functionalisatie Identificatie Aggregatie Objectivatie Impersonalisatie													
		formeel	informeel	semiformeel		Classificatie				Relationeel	Fysiek			
						leeftijd	afkomst	klasse	geslacht					
Vluchtelingen		1		2	1	8	11					15	23	4
Politici bij naam		13			11									
Politiek instituut	6													
Instituut	6													
Burgers		1		1	3	1	1							
Experts		13		1	11									
Ngo's / humanitaire org	2													
Politie	3	5			5									

Tabel 7 : Weergave aantal sociale actoren per categorie DS2016

DS2016																
	Personalisatie (instituut)	Nominatie				Functionalisatie	Identificatie							Aggregatie	Objectivatie	Impersonalisatie
		Formeel	Informeel	Semiformeel			Classificatie				Relationeel	Fysiek				
							leeftijd	afkomst	klasse	geslacht						
Vluchtelingen		1	3	3	1	7	14		1	3		38	35	10		
Politici bij naam		47		1	46							1				
Politiek instituut	13															
Instituut	11															
Burgers		2	1		2	3	2		1			1		1		
Experts		45			9											
Ngo's / humanitaire org	10	3			3											
Politie	2	2			3											

Tabel 8 : Weergave aantal sociale actoren per categorie DS2018

DS2018													
	Personalisatie (instituut)	Nominatie			Functionalisatie	Classificatie			Identificatie		Aggregatie	Objectivatie	Impersonalisatie
		Formeel	Informeel	Semiformeel		Leeftijd	Afkomst	Klasse		Relationeel	Fysiek		
Vluchtelingen			4	3		6	12			5	1	10	9 2
Politici bij naam		17	1	1	16								
Politiek instituut	7												
Instituut	6												
Burgers				1			1			1		1	
Experts		10		3	9	1	1	1				1	
Ngo's / humanitaire org	9	3		3									
Politie	1				1							1	

Bibliografie

Wetenschappelijke artikelen

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding Integration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191.
- Bauder, H. (2014). Why we should use the term 'illegalized' refugee or immigrant: A commentary. *International Journal of Refugee Law*, 26(3), 327–332.
- Bayram, S. (2013). Partisanship in the Content and Readership of British Newspapers: Post-War Trends. *Journal for Communication & Culture*, 3(1), 72–87.
- Beiser, M., Puente-Duran, S., & Houc, F. (2015). Cultural distance and emotional problems among immigrant and refugee youth in Canada: Findings from the New Canadian Child and Youth Study (NCCYS). *International Journal of Intercultural Relations*, 49, 33–45.
- Benson, R., & Wood, T. (2015). Who Says What or Nothing at All? Speakers, Frames, and Frameless Quotes in Unauthorized Immigration News in the United States, Norway, and France. *American Behavioral Scientist*, 59(7), 802 - 821.
- Bradford, B., Murphy, K., & Jackson, J. (2014). Officers as Mirrors: Policing, procedural justice and the (re)production of social identity. *The British Journal of Criminology*, 54(4), 527–550.
- Canetti, D., Snider, K., Pedersen, A., & Hall, B. (2016). Threatened or Threatening? How ideology shapes asylum seekers' immigration policy attitudes in Israel and Australia. *Journal of Refugee Studies*, 29(4), 583–606.
- Carrera, S., Blockmans, S., Gros, D., & Guild, E. (2015). *The EU's Response to the Refugee Crisis: Taking Stock and Setting Policy Priorities*. Brussels: Centre for European Policy Studies.
- Carvalho, A. (2008). Media(ted) Discourse and Society: Rethinking the framework of Critical Discourse Analysis. *Journalism Studies*, 9(2), 161–177.
- Chouliaraki, L., & Zaborowski, R. (2017). Voice and community in the 2015 refugee crisis: A content analysis of news coverage in eight European countries. *International Communication Gazette*, 79(6–7), 613–635.
- Chouliaraki, L. (2008) The Mediation of suffering and the vision of a cosmopolitan public. *Television & New Media*, 9(5), 71–91.
- Chouliaraki, L. & Georgiou, M. (2017) Hospitality: the communicative architecture of humanitarian securitization at Europe's borders. *Journal of Communication*, 67(2), 159–180.
- Culik, J. (2015, September 7). Beyond Hungary: how the Czech Republic and Slovakia are responding to refugees. *The Conversation*.
- Cushion, S., Kilby, A., Thomas, R., Morani, M., & Sambrook, R. (2016). Newspapers, Impartiality and Television News. *Journalism Studies*, 19(2), 162–181.

- Dalsklev, M., & Kunst, J. (2015). The effect of disgust-eliciting media portrayals on outgroup dehumanization and support of deportation in a Norwegian sample. *International Journal of Intercultural Relations* , 47, 28-40.
- Das, E., Bushman, B., Bezemer, M., Kerkhof, P., & Vermeulen, I. (2009). How terrorism news reports increase prejudice against outgroups: A terror management account. *Journal of Experimental Social Psychology*, 45(3), 453-459.
- Dunaway, J., Branton, R., Abrajano, & Marisa. (2010). Agenda Setting, Public Opinion, and the Issue of Immigration Reform. *Social Science Quarterly* , 91(2), 359-378.
- Esses, V., Hamilton, L., & Gaucher, D. (2017). The Global Refugee Crisis: Empirical Evidence and Policy Implications for Improving Public Attitudes and Facilitating Refugee Resettlement. *Social Issues and Policy Reviews*, 11(1), 78-123.
- Esses, V., Medianu, S., & Lawson, A. (2013). Uncertainty, Threat, and the Role of the Media in Promoting the Dehumanization of Immigrants and Refugees. *Journal of Social Issues*, 69(3), 518-536.
- Federico, C., Hunt, C., & Fisher, E. (2013). Uncertainty and Status-Based Asymmetries in the Distinction Between the "Good" Us and the "Bad" Them: Evidence That Group Status Strengthens the Relationship Between the Need for Cognitive Closure and Extremity in Intergroup Differentiation. *Journal of Social Issues*, 69(3), 473-494.
- Fürsich, E. (2010). Media and the representation of others. *International Social Science Journal*, 18(1), 113–130.
- Gerard, A., & Pickering, S. (2014). Gender, Securitization and Transit: Refugee Women and the Journey to the EU . *Journal of Refugee Studies*, 27(3), 338-359.
- Goodman, S., Sirriyeh, A., & McMahon, S. (2017). The evolving (re)categorisations of refugees throughout the “refugee/migrant crisis”. *Community and applied social psychology*, 27(2), 105-114.
- Greussing, E., & G. Boomgaarden, H. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe’s 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(11), 1749-1774.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2017). What is news? *Journalism Studies*, 18(12), 1470-1488.
- Harrison, A. C. (2016). Mediations of ‘the Refugee Crisis’: The (Ir)reconciliation of Ideological Contradictions in Fortress Europe. *Journal of the MeCCSA*, 9(4).
- Haslam, N., & Loughnan, S. (2014). Dehumanization and inhumanization. *Annual Review of Psychology*, 65, 399-423.
- Hatton, T. J. (2017). Refugees and asylum seekers, the crisis in Europe and the future of policy . *Economic Policy*, 32(91), 447-496.

- Heller, C. (2014). Perception management – Deterring potential migrants through information campaigns. *Global Media and Communication*, 10(3), 303-318.
- Hickerson, A., & Dunsmore, K. (2016). Locating Refugees: A Media Analysis of Refugees in the United States in 'World Refugee Day' Coverage. *Journalism Practice*, 10(3), 424–438.
- Jensen, S. Q. (2011). Othering, identity formation and agency. *Qualitative Studies*, 2(2), 63-68.
- Johnson, J., & Forde, S. (2017). Churnalism: Revised and revisited. *Digital Journalism*, 5(8), 943-946.
- Kensicki, L.J. (2000) Second level agenda setting: A study of integration and progress. *Egyptian Journal of Public Opinion Research*, 1(3), 85-100.
- Kenyeres, A. Z., & Szabó1, J. (2016). The migration crisis: Representation of a border conflict in Hungarian, German and Pan-European television news coverage. *Corvinus Journal of Sociology and social policy*, 7(1), 71-91.
- KhosraviNik, M. (2009). The Representation of Refugees, Asylum Seekers and Immigrants in British Newspapers During the Balkan Conflict (1999) and the British General Election (2005). *Discourse & Society*, 20(4), 477–498.
- Kim, K., & McCombs, M. (2007). News Story Descriptions and the Public's Opinions of Political Candidates. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 84(2), 299-314.
- King, G., Schneer, B., & White, A. (2017). How the news media activate public expression and influence national agendas. *Science*, 358(6364), 776-780.
- Kiousis, S., Bantimaroudis, P., & Ban, H. (1999). Candidate Image Attributes: Experiments on the Substantive Dimension of Second Level Agenda Setting. *Communication Research*, 26(4), 414-428.
- Kiousis, S., Mitrook, M., Wu, X., & Seltzer, T. (2006). First- and Second-Level Agenda-Building and Agenda-Setting Effects: Exploring the Linkages Among Candidate News Releases, Media Coverage, and Public Opinion During the 2002 Florida Gubernatorial Election. *Journal of Public Relations Research*, pp. 18(3), 265-285.
- Kosho, J. (2016). Media Influence On Public Opinion Attitudes. *International Journal of Scientific & Technology Research*, 5(5), 86-91.
- Lagerwerf, L., Timmerman, C., & Bosschaert, A. (2016). Headings, Incongruity in News. *Journalism Practice*, 10(6), 782-804.
- MacDonald, C. (2003). The value of discourse analysis as a methodological tool for understanding a land reform program. *Policy Sciences*, 36(2), 151-173.
- McCombs, M., Shaw, D., & Weaver, D. (2014). New Directions in Agenda-Setting Theory and Research. *Mass Communication and Society*, 17(6), 781-802.
- McGoldrick, A., & Lynch, J. (2014). Audience Responses to Peace Journalism. *Journalism Studies*, 17(5), 628-646.

- McGoldrick, A., & Lynch, J. (2014). Changing the story on asylum seekers: Positive peace journalism images can influence the way audiences think and feel. *Global Media and Communication*, 11: 3.
- Meier, K. (2007). Innovations in Central European newsrooms. *Journalism Practice*, 1(1), 4-19.
- Moore, W. H., & Shellman, S. M. (2004). Fear of Persecution: Forced Migration. *The Journal of Conflict Resolution*, 48(5), 723-745.
- Morris, L. (2012). Rights, recognition and judgement: Reflections on the case of welfare and asylum. *British Journal of Politics and International Relations*, 14(1), 39–56.
- Musolff, A. (2014). Metaphorical parasites and “parasitic” metaphors: Semantic exchanges between political and scientific vocabularies. *Journal of Language and Politics*, 13(2), 218-233.
- Nguyen, L., & McCallum, K. (2016). Drowning in our own home: a metaphor-led discourse analysis of Australian news media reporting on maritime asylum seekers. *Communication Research and Practice*, 2(2), 195-176.
- O'Doherty, K., & Lecouteur, A. (2011). “Asylum seekers”, “boat people” and “illegal immigrants”: Social categorisation in the media*. *Australian Journal of Psychology*, 59(1), 1-12.
- Pugh, M. (2004). Drowning not Waving: Boat People and Humanitarianism at Sea. *Journal of Refugee Studies*, 17(1), 50-69.
- Quinsaat, S. (2014). Competing news frames and hegemonic discourses in the construction of contemporary immigration and immigrants in the United States. *Mass Communication and Society*, 17(4), 573-596.
- Rill, L., & Davis, C. (2008). Testing the Second Level of Agenda Setting: Effects of News Frames on Reader-Assigned Attributes of Hezbollah and Israel in the 2006 War in Lebanon. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 85(3), 609-624.
- Sanyal, D. (2017). Calais’s “Jungle”: Refugees, Biopolitics, and the Arts of Resistance. *Representations*, 139(1), 1-33.
- Schemer, C. (2012) The Influence of News Media on Stereotypic Attitudes Toward Immigrants in a Political Campaign. *Journal of Communication*, 62(5), 739–757.
- Scheufele, D., & Tewksbury, D. (2006). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57(1), 9-20.
- Shahira, F., & Britain, E. (2014). High drama on the high seas: Peace versus war journalism framing of an Israeli/Palestinian-related incident. *The International Communication Gazette*, 76(1), 86-105.
- Singer, J. (2004). Strange bedfellows? The diffusion of convergence in four news organizations. *Journalism Practice*, 5(1), 3-18.

- Thorbjornsrud, K. (2015). Framing Irregular Immigration in Western Media. *American Behavioral Scientist*, 59(7), 771 - 782.
- Van der Woude, M., & Van der Leun, J. (2017). Framing migration and the proces of crimmigration: a systematic analysis of the media representation of unauthorized immigrants in the Netherlands. *European Journal of Criminology*, 14(1), 100-119.
- Van der Woude, M., Barker, V., & Van der Leun, J. (2017). Crimmigration in Europe. *European Journal of Criminology*, 14(1), 3-6.
- Van Dijk, T. (2006). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies* , 11(2), 115-140.
- Van Gorp, B. (2005). Where is the Frame? Victims and Intruders in the Belgian Press Coverage of the Asylum Issue. *European Journal of Communication*, 20(4), 484–507.
- Van Leuven, S., Joye, S., & Flamey, H. (2015). *Bronnengebruik in Vlaamse nieuwsmedia: een kwantitatieve en kwalitatieve analyse*. Universiteit Gent: Steunpunt media.
- Vollmer, B., & Karakayali, S. (2017). The Volatility of the Discourse on Refugees in Germany. *Journal of Immigrant & Refugees Studies*, 16(1-2), 118-139.
- Walgrave, S., & Vliegenthart, R. (2008). The Contingency of Intermedia Agenda Setting: A Longitudinal Study in Belgium. *Journalism & Mass Communication*, 85(4), 860-877.
- Wright, T. (2002). Moving images: The media representation of refugees. *Visual Studies*, 17(1), 53-66.
- Wu, D., & Coleman, R. (2009). Advancing Agenda-Setting Theory: The Comparative Strength and New Contingent Conditions of the Two Levels of Agenda-Setting Effects. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(4), 775-789.

Rapporten & Conferenties

- Devroe, I. (2007). *De voorstelling van etnische minderheden in het nieuws in Vlaanderen*. Gent: Universiteit Gent.
- European Commission. (2016) *Towards a reform of the common European asylum system and enhancing legal avenues to Europe*. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>
- European Commission. (2018) *Special Eurobarometer 469 : Integration of immigrants in the European Union* . Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>
- European Commission. (2018): *Standard Eurobarometer 89: The views of Europeans on the European Union's priorities* . Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>
- European Commission. (2014). *Standaard Eurobarometer 82: De publieke opinie in de Europese Unie*. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>

- European Commission. (2015). *Standaard Eurobarometer 84: De publieke opinie in de Europese Unie*. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>
- European Commission. (2016). *Standaard Eurobarometer 86: De publieke opinie in de Europese Unie*. Geraadpleegd van <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>
- Jacobs, L., Wuyts, C., & Loosveldt, G. (2015). *De visie van de Belg op migratie: stabiliteit of verandering? (2002 – 2014)*. Geraadpleegd van https://soc.kuleuven.be/ceso/Social-Research-Methodology-Group/brochure_10y
- Parliamentary Assembly. (2006). *The image of asylum-seekers, migrants and refugees in the media*. Geraadpleegd van <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17482&lang=en>
- Paulussen, S., Panis, K., Dhoest, A., Van den Bulck, H., & Vandebosch, H. (2015). *De Vlaming over de VRT. Publieksbevraging 2015. Onderzoeksrapport in opdracht van de Vlaamse Overheid, Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media*. Geraadpleegd van https://www.researchgate.net/profile/Steve_Paulussen/publication/279419858_Onderzoeksrapport_De_Vlaming_over_de_VRT_Publieksbevraging_2015/links/5592617308ae47a34910e7e2/Onderzoeksrapport-De-Vlaming-over-de-VRT-Publieksbevraging-2015.pdf
- Persgroep Advertising. (2018). *Profiel van Het Laatste Nieuws*. Geraadpleegd van <https://www.persgroepadvertising.be/nl/onze-merken/het-laatste-nieuws/profiel>
- UNHCR. (1951). *Convention and protocol relating to the status of refugees*. Geraadpleegd van <http://www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html>
- UNHCR. (2016, april 6). *Veelgestelde vragen over vluchtelingen*. Geraadpleegd van <http://www.unhcr.be/nl/home/artikel/847689a72d69fa5a24f742609d634578/veelgestelde-vragen-over-vluchteling.html>
- UNHCR. (2017). *Veilig onderdak*. Geraadpleegd van <http://www.unhcr.org/nl/2016/11/nobody-left-outside/>
- Vluchtelingenwerk. (2017, juli 10). *VLUCHTELINGEN IN GETALLEN 2017*. Geraadpleegd van <https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/public/u152/Vluchtelingeningetallen2017compleet-1.pdf>
- VRM. (2017). *Mediaconcentratie in Vlaanderen*. Vlaanderen: Vlaamse Regulator voor de Media. Geraadpleegd van <https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/over-vrm/rapporten/2017/rapport-mediaconcentratie-1>
- VRM. (2018). *Convergentie en crossmedialiteit*. Geraadpleegd van <https://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/1-de-vlaamse-mediasector/15-convergentie-en-crossmedialiteit>
- Waerniers, R., & Hustinx, L. (2016). *The construction of the citizenship of young refugees: a discourse analysis and ethnographic study in Belgium*. Praag: ECPR General Conference.

Boeken

- Agamben, G. (1998). *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford, California, USA: Stanford University Press
- Bednarek, M. (2006). *Evaluation in media discourse: analysis of a newspaper corpus*. London, UK; New York, USA: Continuum.
- Burton, G. (2010). *Media and society: Critical Perspectives*. New York, USA: Open University.
- Boyd-Barrett, O., & Rantanen, T. (2004). News agencies as news sources: A re-evaluation. In P. Sreberny (Red.), *International news in the 21st century* (pp. 31-45). Luton, UK: University of Luton Press.
- Chouliaraki, L. (2012). Between Pity and Irony – Paradigms of Refugee Representation in Humanitarian Discourse. In B. G. K. Moore (Red.), *Migrations and the Media* (pp. 13–31). New York, USA: Peter Lang.
- Clark, C. (2015). Integration, exclusion and the moral 'othering' of Roma migrant communities in Britain. In M. Smith (Red.), *Moral Regulation* (pp. 43-51). Bristol, UK; Chicago, USA: Policy Press.
- David Machin, A. M. (2012). *How to do critical discourse analysis : a multimodal approach*. Thousand Oaks, USA: Sage Publications Ltd.
- De Bens, E., & Raeymaeckers, K. (2010). *Het verhaal van de Belgische dagbladpers gisteren, vandaag en morgen*. Department of Communication studies Ghent, Belgium: Lannoo Campus.
- De Keyser, J. (2010). Bronnen en nieuwe technologie voor nieuwsgaring. In Paulussen, S. & Raeymaeckers K. (Red.), *Journalisten: Profiel van een beroepsgroep* (pp. 81-97). Leuven, Belgium: LannooCampus.
- Dyer, R. (1993). *The matter of images : essays on representation*. London, UK: Routledge.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. New York, USA: Longman Publishing.
- Fairclough, N. (2001). *Language and power*. Harlow, UK; New York, USA: Longman Publishing.
- Fishman, M. (1980). Manufacturing the news. In H. Tumber (Red.), *News: A reader* (pp. 102-111). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Gillespie, M. (1995). *Television, ethnicity and cultural changes*. New York, USA; London, UK: Routledge.
- Gee, J. P. (2005). *An introduction to discourse analysis: theory and method*. London, UK; New York, USA: Routledge.
- Gorp, B. V. (2006). *Framing asiel : indringers en slachtoffers in de pers*. Leuven, Belgium: Acco.

- Greer, C., & Reiner, R. (2012). Mediated mayhem: media, crime, criminal justice. In M. Maguire, R. Morgan, & R. Reiner (Red.), *The Oxford Handbook of Criminology* (pp. 245-278). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Hajer, & Maarten. (2005). Coalitions, Practices, and Meaning in Environmental Politics: From Acid Rain to BSE. In D. Howarth, & J. Torfing (Red.), *Discourse Theory in European Politics* (pp. 297-315). New York, USA: Palgrave Macmillan.
- Hall, S. (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. Walton Hall, UK: Open University.
- Hallin, D. C. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Hartley, J. (2011). *Communication, cultural and media studies – Key Concepts*. New York, USA: Routledge
- Henry, F., & Tator, C. (2002). *Discourses of Domination: Racial Bias in the Canadian English-language Press*. Toronto, Canada; Buffalo, USA; London, UK: University of Toronto Press.
- Iyengar, S., & Kinder, D. (1989). *News That Matters: Television and American Opinion*. Chicago, USA: University of Chicago Press.
- Jorgensen, M., & Phillips, L. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Los Angeles, USA; London, UK; New Delhi, India; Singapore, Singapore; Washington DC: Sage Publication Ltd.
- Lippmann, W. (1992). *Public Opinion*. New York, USA: Routledge.
- Lynch, J. (2017). News coverage, peacemaking and peacebuilding. In P. Robinson, P. Seib, & R. Frohlich, *Routledge Handbook of Media, Conflict and Security* (pp. 197-209). London and New York: Routledge.
- Lynch, J., McGoldrick, A., & Russell, A. (2012). Asylum-seeker issues as political spectacle. In D. Freedman, & D. Kishan Thussu (Red.), *Media & Terrorism: Global Perspective* (pp. 271-288). London, UK; Thousand Oaks, USA; New Delhi, India; Singapore, Singapore: Sage Publication Ltd.
- Machin, D., & Mayr, A. (2012). *How to do critical discourse analysis*. London, UK; Los Angeles, USA; New Delhi, India; Singapore, Singapore; Washington DC: Sage Publication Ltd.
- Moore, K., Gross, B., & Threadgold, T. (2012). *Migrations and the media*. New York, USA: Peter Lang Publishing.
- Nohrstedt, S., & Ottosen, R. (2014). *New Wars, New Media and New War Journalism*. Göteborg, Sweden: Nordicom.
- Orgad, S. (2012). *Media Representation and the Global Imagination*. Cambridge, UK; Malden, USA: Polity Press.

- Owens, P. (2011). Beyond 'bare life': Refugees and the 'Right to have Rights'. In A. Betts, & G. Loescher (Red.), *Refugees in International Relations* (pp. 133-149). New York, USA: Oxford University Press .
- Park, J. (2015). *Europe's Migration Crisis*. New York, USA: Council of Foreign Affairs.
- Richardson, J. (2007). *Analysing newspapers: an approach from Critical Discourse Analysis*. New York, USA: Palgrave Macmillan.
- Robin L Nabi, M. B. (2009). *The SAGE handbook of media processes and effects*. Los Angeles, USA: Sage Publication Ltd.
- Said, E. (1987). *Orientalism*. Vintage Books.
- Seale, C., Silverman, D., Gubrium, J., & Gobo, G. (2004). *Qualitative Research Practice*. London, UK; Thousand Oaks, USA; New Delhi, India: Sage Publications Ltd
- Shahinaj, E. (2015). *The Construction of "the Other" in Said's Orientalism and Fanon's Black Skin White Masks*. Toronto, Canada: York University.
- Simpson, P., & Mayr, A. (2010). *Language and power*. London, UK; New York, USA: Routledge.
- Shohat, E., & Stam, R. (2016). *Unthinking Eurocentrism: Multiculturalism and the Media*. London, UK; New York, USA: Routledge.
- Stewart, P., & Alexander, R. (2016). *Broadcast Journalism: Techniques of Radio and Television News*. New York, USA: Routledge.
- Van Dijk, T. (1991). *Racism and the Press*. New York, USA: Routledge.
- Van Dijk, T. (1998). *Ideology*. London, UK; Thousand Oaks, USA; New Delhi, India: Sage Publications. Ltd
- Voss, T., & Heinderyckx, F. (2015). *Revisiting gatekeeping theory during a time of transition*. New York, USA: Routledge .
- Wodak, R., & Meyer, M. (2009). *Methods for Critical Discourse Analysis*. Los Angeles, USA; London, UK; New Delhi, India; Singapore, Singapore; Washington DC: Sage Publication Ltd.
- Zahariadis, N. (2016). *Handbook of Public Policy Agenda Setting*. Northampton, UK: European Policy Analysis.